

“En ole kuullutkaan”
- Perhetyö tutuksi varhaiskasva-
tuksen kautta Nurmijärvellä

Jenna Lahtinen

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

“En ole kuullutkaan” - Perhetyö tutuksi varhaiskasvatuksen kautta Nurmijävellä

Jenna Lahtinen
Degree Programme in Social Services
Bachelor's Thesis
July, 2019

“En ole kuullutkaan” - Perhetyö tutuksi varhaiskasvatuksen kautta Nurmijärvellä

Vuosi 2019

Sivumäärä 42

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarttua varhaiskasvatuksen ja sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön yhteistyöhön ja sen toimimattomuuteen Nurmijärvellä. Tavoitteena on ollut tuoda perhetyön hyötyjä ja toimia näkyväksi varhaiskasvatuksen asiakasperheille ja vanhemmille sekä muuttaa negatiivista kuvaa, jonka sana ”perhetyö” tuo useille mieleen.

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Nurmijärven kunnan sosiaalihuollon perheohjauksen sekä Sorvankaaren päiväkodin kanssa.

Kehittämistehtäväksi valikoitui varhaiskasvatuksen ja perhetyön yhteistyön tarkastelu ja kehittäminen, tarkemmin perhetyön toimien ja mahdollisuuksien tuominen lähemmäs varhaiskasvatuksen asiakasperheitä ja mahdollisia perhetyön asiakkaita.

Teoreettinen viitekehys rakentuu varhaiskasvatuksen, sosiaalihuollon perhetyön ja moniammatillisen yhteistyön ympärille, mutta erityisen vahvasti opinnäytetyössä on haluttu korostaa varhaisen puuttumisen toimia ja tärkeyttä. Myös kasvatuskumppanuutta nostetaan esille.

Tarkoituksena oli päästä lähemmäs varhaiskasvatuksen asiakasperheitä ja esitellä heille perhetyötä. Järjestimme yhteistyössä sosiaalihuollon perhetyön varhaiskasvatuksen yhteyshenkilön kanssa yhteistyöpäiväkodin toiminnalliseen vanhempainiltaan perhetyön pisteen, jonka tarkoitus oli kartoittaa huoltajien tietämystä ja ajatuksia perhetyön ympäriltä sekä esitellä sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä ja sen mahdollisuuksia perheille.

Toteutetun vanhempainillan tuloksena on todistettu perheiden tietämättömyys ja ennakkoluuloisuus perhetyötä kohtaan. Tuotoksena koostimme perhetyöstä helposti lähestyttävän esitteen perheille, joka esittelee perhetyötä matalan kynnyksen palveluna perheiden arkiin pulmiin.

Koostettu esite ajaa hyvin tarkoituksensa. Prosessin aikana Nurmijärven kunta siirtyi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän (Keusote) alaisuuteen ja sitä myötä myös sosiaalihuollon perhetyö ja muut sosiaalipalvelut Nurmijärvellä siirtyivät Keusoteen. Siirron takia sosiaalihuollon perhetyön palvelukuvaus ja yhteystiedot ovat vielä epäselviä, eikä esitettä saatu opinnäytetyöprosessin aikana jakoon. Esitettä tullaan kuitenkin hyödyntämään tulevaisuudessa, kun edellä mainitut asiat ovat Keusotessa selvinneet.

Johtopäätöksenä toteutetusta perhetyön pisteestä toiminnallisessa vanhempainillassa voidaan todeta perheiden tiedon koskien perhetyötä olevan vähäistä, osalla olematonta. Tämän havainnon takia olisikin erityisen tärkeää saada mahdollisimman pian perheille ja päiväkotiiin tuoretta tietoa perhetyöstä ja nykyaikaiset toimivat yhteystiedot perheille jakoon sekä päiväkodin henkilökunnalle tietoon mahdollista konsultointitarvetta varten.

Asiasanat: varhainen puuttuminen, varhaiskasvatus, sosiaalihuollon perhetyö, moniammatillinen yhteistyö

Getting to know family work through early childhood education in Nurmijärvi

Year 2019

Pages

42

The purpose of this thesis is to study the cooperation and its defunctionality between early childhood education and family work consistent to the Social Welfare Act in Nurmijärvi. The aim has been disclosing the benefits and acts of family work to the client families and parents of early childhood education, and to change the negative image the work “family work” brings to mind for many.

The thesis is implemented in cooperation with the family guidance of social welfare in Nurmijärvi and with Sorvankaari daycare.

As the development task for this thesis was chosen to explore the cooperation between early childhood education and family work of social welfare, more closely to bring the acts and possibilities of family work closer to the client families of early childhood education and possible clients of family work.

The theoretical frame of the thesis is formed around early childhood education, family work of social welfare and multi-professional cooperation, but especially the acts and importance of early intervention has been emphasized. Also, educational partnership is brought up.

The aim was to get closer to the client families of early childhood education. We arranged a family work stand in cooperation with the contact person of family work in the cooperative daycare’s functional parents’ evening. The aim of the family work stand was to survey guardians’ knowledge and thoughts about family work, and to introduce the acts and possibilities of family work of social welfare to the families.

As a result from the implemented parents’ evening we were certified with the families’ ignorance and prejudices towards family work. As an outcome based on this observation, we formed an approachable brochure of family work for the families that introduces family work as a low-threshold service for the everyday life problems of families.

The formed brochure fulfills its aim well. During the process the municipality of Nurmijärvi was transferred under the Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä (Keusote) and thus also the family work of social welfare as well as other social services were transferred under Keusote. As a result of the transfer made, the service description and contact information of family work of social welfare are still under work and unclear. Thus, it was not able to share the brochure during the thesis process. The brochure will be used in the future, when the facts named before are clear in the Keusote.

As a conclusion of the implemented family work stand in the functional parents’ evening it can be stated that the knowledge of families regarding family work is slight, even nonexistent from some. Based on this observation it would be extremely important to get recent information about family work for families and the daycare, and working contact information for the families and for the daycare’s personnel for possible need of consulting.

Keywords: early intervention, early childhood education, family work of social welfare, multi-professional cooperation

Sisällysluettelo

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön taustaa	7
2.1	Aiheen valinta	7
2.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	7
2.3	Toiminnallinen opinnäytetyö	8
2.4	Eettisyys ja luotettavuus	9
2.5	Työelämäkumppanit	11
2.5.1	Nurmijärven kunnan sosiaalihuollon perhetyö	11
2.5.2	Sorvankaaren päiväkotiki	11
3	Varhainen puuttuminen	11
3.1	Pienimmän tehokkaan tai lievimmän riittävän puuttumisen periaate	15
3.2	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	16
4	Varhaiskasvatus	17
5	Perhetyö	19
6	Moniammatillinen yhteistyö	20
7	Päiväkoti-ikäisten lasten perheille suunnatut palvelut Nurmijärvellä	23
8	Perhetyön esittely	28
9	Esite perhetyöstä	32
10	Palautetta työelämäkumppaneilta	34
11	Johtopäätökset ja pohdinta	34

1 Johdanto

Koko Suomessa lapsiperheitä on vuonna 2018 ollut 561 965. Näihin perheisiin kuuluu 1 037 995 alle 18-vuotiasta lasta. Nurmijärvellä lapsiperheisiin kuuluvaa väestöä on 60 % koko kunnan väkiluvusta 42 665. Lapsiperheiden määrä on laskussa koko Suomessa, niin myös Nurmijärvellä. Nurmijärvellä lapsiperheiden prosentuaalinen määrä on kuitenkin huomattavasti korkeampi kuin koko Suomessa tai pääkaupunkiseudulla. Nurmijärvellä lapsiperheväestö on painottunut Klaukkalan ja Kirkonkylän keskustojen ympäristöön, ei suoraan keskusta-alueille. (Tilastokeskus 2019; Nurmijärven kunta 2019.) Koska lapsiperheitä on näin paljon, on lapsiperheiden palveluillekin paljon tarvetta ja käyttöä.

Lapsiperheillä esiintyy arjessa erilaisia haasteita. Lapsilla ja nuorilla esiintyy muun muassa lisääntyntä ylipainoisuutta, astmaa, allergioita, diabetesta, käyttäytymis- ja kontaktihäiriöitä, oppimishäiriöitä sekä mielenterveyden oireita. Lisäksi psykologiset ja sosio-emotionaaliset pulmat perheissä ovat lisääntyneet. Lastensuojelun tarpeet ovat kasvaneet ja perheet ovat eriarvoistuneet. Vanhemmuuteen ja vanhempien jaksamiseen liittyvät pulmat, lapsen kasvun ja kehityksen ongelmat sekä vanhempien keskinäiset parisuhdeongelmat heikentävät lapsiperheiden omaa voimavaroisuutta selvitä haasteista. (Punna 2008.) Vanhemmat kokevat riittämättömyyttä perhe-elämän ja työn välillä. Työn koetaan jossain määrin kuormittavan perhe-elämää ja rajaavan vanhempien yhteistä aikaa, etenkin pikkulapsivaiheessa. Haasteita koetaan arjen toimissa, muun muassa lasten ruokailun ja nukkumisen kanssa, jotka pitkittyesään väsyttävät koko perhettä. (Lammi-Taskula & Salmi 2009.) Vanhempien yhteisen ajan sekä oman ajan väheneminen lapsen syntymän myötä kuormittaa vanhempia. Tämä voi johtaa parisuhteessa kommunikaatiovaikeuksiin sekä parisuhteen kyseenalaistamiseen yhteenkuuluvuuden tunteen kaikutessa. Parisuhteeseen liittyvien haasteiden lisäksi muut sosiaaliset suhteet voivat vähentyä. Vanhemman väsymys sekä mielialan ja vireystilan muutokset voivat kuormittaa koko perheen jaksamista. Myös taloudelliset tekijät, kuten taloudellinen tilanne, liiallinen työmäärä tai työttömyys, koetaan kuormittaviksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004.) Lapsen hyvinvointi liittyy vahvasti hänen elin- ja perheoloihinsa sekä ympäröivään yhteiskuntaan. Olennaista lapsen hyvinvoinnin tukemisessa on välittää lapsesta ja huolehtia arjen perusasioista. (Punna 2008.)

Sosiaalihuoltolaki korostaa oikeanlaisten ja oikea-aikaisten palveluiden tärkeyttä. Oikeanlaisia sosiaalipalveluita tulee tarjota asiakkaille niin varhaisessa vaiheessa kuin mahdollista, jotta pulmiin päästään ajoissa käsiksi, niihin saadaan ajoissa tukea ja apua ja mahdolliset isommat kuntoutustarpeet tulevaisuudessa vältetään. (Sosiaalihuoltolaki 2014.) Varhaisen tuen tärkeys ilmenee siinä, että ilmaantuneisiin ensioireisiin puututaan heti niiden näkyessä. Pulmiin puututaan siis oikeanlaisesti sekä oikeaan aikaan, eli kyllin varhain. Varhainen puuttuminen on tiivistettynä ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa, jolla pyritään ennakoimaan yksilön ja tätä ympäröivän yhteisön hyvinvointia uhkaavia tekijöitä sekä korjaamaan jo ilmenneitä on-

gelmia ja estämään niitä kehittymästä eteenpäin. Oikea-aikaisesti ajoitetulla oikeanlaisella varhaisella puuttumisella ja tukitoimilla voidaan estää myöhemmät mahdolliset isommat tukitoimet ja tulevaisuuden vaikeammin hallittavat, kehittyneet pulmat. (Huhtanen, 2004.)

Nurmijärven kunta mainitsee Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa (2018) ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palvelujen kehittämisen ja niihin panostamisen olevan kannattavaa ja tärkeää. Toimivalla varhaisella tuella ennen kaikkea turvataan lasten ja nuorten tasapainoinen kasvu ja kehitys, mutta turvataan myös lapsen oikeudet sekä tuotetaan kunnalle taloudellisia säästöjä kalliimpien myöhäisten tukitoimien tarpeen vähentyessä.

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys rakentuu varhaisen puuttumisen, varhaiskasvatuksen, sosiaalihuollon perhetyön sekä moniammatillisen yhteistyön ympärille. Kaikki teoria, johon olen tutustunut, keskittyy juuri tämän ikäryhmän asiakkaisiin, eli päiväkotikäisiin lapsiin ja näiden perheisiin.

2 Opinnäytetyön taustaa

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön taustaa. Luvuissa kerron, miksi olen valinnut kyseisen aiheen, kerron opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta, mitä toiminnallinen opinnäytetyö sisältää sekä sosiaalialan ammattietikasta ja opinnäytetyön luotettavuudesta. Lisäksi esittelen työelämäkumppanit. Työelämäkumppaneihin viittaamiseen näiden ammattinimikkeillä sekä päiväkodin oikealla nimellä on kysytty lupa.

2.1 Aiheen valinta

Suoritin kolmannen työharjoittelun Sorvankaaren päiväkodissa Nurmijärvellä integroidussa erityisryhmässä. Haastatellessani kyseisen ryhmän työntekijöitä harjoitteluraporttia varten kävi ilmi, että työntekijöillä ei ole suoranaista yhteyttä sosiaalihuollon perhetyöhön esimerkiksi konsultointitarkoituksessa. En myöskään itse kunnan nettisivuilta etsiessäni löytänyt helposti tarvittavia yhteystietoja. Harjoitteluun liittyen koostin päiväkodin työntekijöiden käyttöön yhteystietoluettelon tahoista Nurmijärvellä, joita he voivat konsultointitarkoituksessa hyödyntää. Luetteloon päätyivät yhteystiedot perhesosiaalityöhön, sosiaalihuollon perheohjaukseen sekä Nurmijärven seurakunnalle. Aihe tuntui tärkeältä kehittää, minkä takia päätin valita varhaiskasvatuksen ja sosiaalihuollon perhetyön yhteistyön kehittämisen opinnäytetyöni aiheeksi. Yhteistyöhön ajattelin olevan helpompaa tarttua yhteistyön kohteiden, eli aitojen oikeiden asiakasperheiden, kautta.

2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön mahdollisuuksia näkyvämmiksi päiväkotikäisten lasten perheille. Palvelu on matalan kynnyksen pal-

velu, ja tämä seikka pitäisi mielestäni tuoda entistä enemmän esille suoraan perheille. Varhaiskasvatus on väylä, jonka kautta palvelun esittely kohdistuu suoraan päiväkotikäisten lasten perheille. Alkuperäisenä ideana oli toteuttaa päiväkodin toiminnallisen vanhempainil-
lan yhteydessä perhetyön piste sekä siitä poikineiden tulosten perusteella perhetyön esite päiväkodin tueksi perhetyön esittelyyn sekä mahdollisesti perheille suoraan jaettavaksi.

Ammatillisesti henkilökohtaisena tavoitteenani on päästä vaikuttamaan sosiaalialan mahdolli-
siin epäkohtiin ja päästä oikeasti kehittämään alaa. Tässä tapauksessa halusin tehdä jotain
varhaiskasvatuksen ja sosiaalihuollon perhetyön yhteistyön kehittämisen eteen. Nurmijärvi oli
sopivan kokoinen kunta ja Sorvankaaren päiväkotinä sopivan kokoinen päiväkotinä lähteä toteut-
tamaan kyseistä projektia siten, että sillä oli mahdollisuus ottaa tuulta siipiensä alle.

2.3 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehtoinen opinnäytetyön suoritustapa tutkimukselliselle
opinnäytetyölle ammattikorkeakoulussa. Ammatillisesti toiminnallinen opinnäytetyö tähtää
toiminnan ohjeistamiseen käytännön tasolla. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena on aina
jotain konkreettista, joka voi koulutusohjelmasta ja -alasta riippuen olla esimerkiksi käytän-
nön työhön suunniteltu ohje tai opas, tai jonkin tapahtuman toteuttaminen. (Vilkka & Airaksi-
nen 2003, 9.)

Hyvän toiminnallisen opinnäytetyön aiheen tavoitteena on luoda opiskelijalle yhteyksiä työ-
elämään sekä ylläpitää jo olemassa olevia yhteyksiä esimerkiksi harjoittelupaikkoihin. Hyvä
aihe syventää opiskelijan tietoa ja osaamista kyseisestä opiskelijaa kiinnostavasta aiheesta.
(Vilkka & Airaksinen 2003, 16.)

Toiminnalliselle opinnäytetyölle on hyvä löytää toimeksiantaja. Näin opiskelija voi näyttää
omaa osaamistaan ja esitellä itseään työelämän kumppanille sekä mahdollisesti työllistyä.
Toimeksiantaja voi olla esimerkiksi oma työnantaja tai vaikka oman harrastuksen kautta löy-
tyvä järjestö, seura tai vastaava. Toimeksi annettu opinnäytetyö tukee opiskelijan omaa am-
matillista kasvua sekä opettaa projektityöskentelyä ja projektinhallintaa. (Vilkka & Airaksinen
2003, 16-19.)

Toiminnallinen opinnäytetyö aloitetaan kirjoittamalla aiheanalyysi. Aiheanalyysissä pohdi-
taan, mikä aihepiiri kiinnostaa ja motivoi opiskelijaa. Aiheen tulee olla, kuten aiemmin mai-
nittu, sellainen, jossa opiskelija voi lisätä omaa tietouttaan ja kehittää omaa osaamistaan
sekä osoittaa omia taitojaan. Osana aiheanalyysiä opiskelija rajaa kohderyhmän opinnäyte-
työlleen. Kohderyhmä voidaan määrittää esimerkiksi iän, koulutuksen, ammatillisen aseman
tai toimeksiantajan toiveiden perusteella. Tämä on tärkeää suunnitellun toiminnan tai tuot-
teen sisällön kannalta. Kohderyhmän määrittäminen auttaa myös opinnäytetyön laajuuden
rajaamisessa. Toiminnalliselle opinnäytetyölle suositellaan tehtävän toimintasuunnitelma,

joka aloitetaan lähtötilanteen selvityksestä ja siitä, mitä vastaavia ideoita alalta jo löytyy. Toimintasuunnitelma tehdään siksi, että idea ja tavoitteet ovat selkeitä ja perusteltuja. Toimintasuunnitelma on työväline opiskelijalle jäsenellä sitä, mitä ollaan tekemässä. Osana toiminnallista opinnäytetyötä opiskelijan täytyy luoda työlleen myös teoreettinen viitekehys. Näin opiskelija todistaa kykynsä yhdistää teoreettinen tieto käytännön osaamiseen sekä osoittaa kriittistä arviointikykyä alan teorioiden avulla ja kehittää omaa alaansa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 23-42.)

Lähteiden kriittinen arviointi korostuu silloin, kun aihetta on jo tutkittu aiemminkin. Tällöin aiheesta on saatavilla erilaista tietoutta ja monenlaisia tuloksia. Tiedonlähdeä voi arvioida kriittisesti tarkastelemalla esimerkiksi sen uskottavuutta, tunnettavuutta, ikää, laatua, lähdeviitteitä ja lähdeluetteloa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 72.)

Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapaan kuuluu osana myös tutkimuksellinen selvitys. Toteutustavalla tarkoitetaan sitä, miten materiaali tuotoksen sisällöksi hankitaan tai miten se valmistetaan. Tutkimusmenetelmistä määrällisellä tutkimusmenetelmällä halutaan kerätä tilastollista numeraalista tietoa, jonka avulla halutaan perustella, täsmentää tai selittää opinnäytetyön aihetta tai jotakin yksityiskohtaa. Laadullisella tutkimusmenetelmällä pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti opinnäytetyössä tutkittavaa aihetta. Laadullinen tutkimus toteutetaan yksilö- tai ryhmähaastatteluin, joilla kerätään suuntaa antavaa tietoa avoimilla kysymyksillä aiheeseen tai teemaan liittyen. Laadullisella tutkimusmenetelmällä saatua tietoa voidaan joko analysoida tai käyttää lähteenä. Tietoa voidaan kerätä myös konsultaationa asiantuntijoita haastatteleamalla, keräämällä tai tarkistamalla faktatietoa. Tällä tavoin kerättyä aineistoa käytetään aivan kuten lähdeaineistoa, eli tietoa hyödynnetään tukemaan päättelyä ja argumentointia tekstissä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56-64.)

Toiminnallisen opinnäytetyön työprosessi koostetaan opinnäytetyöraportiksi. Raportin teksti etenee kertomuksen omaisesti työprosessin alusta loppuun ja siitä ilmenee mitä, miksi ja miten on tehty. Raporttiin kuuluu osana myös opiskelijan oma arviointi prosessista, tuotoksesta ja oppimisesta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65-82.)

2.4 Eettisyys ja luotettavuus

Keskeisimmän eettiset arvot sosiaalialan työssä ovat ihmisoikeudet, ihmisarvo sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Sosiaalialan ammattihenkilön odotetaan noudattavan näitä arvoja työssään. Ammattietiikka ja sosiaalialan keskeiset periaatteet ohjaavat käytännön työtä. (Talentia 2017.)

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (2015) määrittää sosiaalialalla työskentelevien henkilöiden koulutuksesta, riittävästä ammatillisesta pätevyydestä, sosiaalialan ammattihenkilöiden keskinäisestä yhteistyöstä sekä ammattitoiminnan valvomisesta. Laki määrittää myös

sosiaalialan ammattihenkilön ammattieettisistä velvollisuuksista. Näitä lain mukaan ovat asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn, yhdenvertaisuuden sekä osallisuuden edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Lisäksi sosiaalialan ammattihenkilön tulee noudattaa työssään lakia sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.

Ammatillisen työn yksi keskeinen periaate sosiaalialalla on asiakaslähtöisyys. Asiakaslähtöisyyttä pyritään toteuttamaan työn kaikilla tasoilla. Asiakaslähtöisyyttä havainnoidaan ja sitä koskevista epäkohdista tulee sosiaalialan ammattihenkilön ilmoittaa eteenpäin. Jotta työn asiakaslähtöisyys toteutuu, rakentuu sosiaalialan työ vahvasti hyvän ja toimivan vuorovaikutuksen ympärille. Asiakkaan kanssa pyritään aina rakentamaan luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. Tämä vaatii sosiaalialan ammattihenkilöltä kykyä löytää vastavuoroisuutta asiakkaan kanssa. Luottamuksellinen vuorovaikutussuhde toimii pohjana kaikelle sosiaalityölle, mutta erityisesti sen tärkeys korostuu lasten ja nuorten kanssa työskenneltäessä. Lapsen avun tarve ja hätä tulee kuulla, jotta tätä voidaan oikealla tavalla ja oikea-aikaisesti auttaa. Tätä toteutettaessa aito ja luonteva kohtaaminen sekä luottamuksellinen vuorovaikutussuhde ovat avainasemassa. (Talentia 2017, 30-32.)

Sosiaalialan ammattihenkilön tulee edistää asiakkaan osallisuutta tätä koskevissa asioissa. Asiakasta tulee rohkaista osallisuuteen tätä itseään koskevissa päätöksissä sekä selvittää asiakkaalle ratkaisujen tekemistä varten eri vaihtoehdot ja niiden hyödyt ja haitat sekä antaa asiakkaalle tietoa tämän oikeuksista. (Talentia 2017, 36.)

Laajasti sosiaalialan ammattihenkilön työtä ohjaa tiukka salassapitovelvoite. Salassapitovelvoitteella tarkoitetaan, että asiakkaan tietoja ei saa luovuttaa eikä muita tätä koskevia asioita saa jakaa eteenpäin ilman asiakkaan suostumusta. Salassapitovelvoitteesta voidaan poiketa silloin, kun tietojen jakaminen ammattilaisten tai viranomaisten kesken on lailla perusteltua. (Talentia 2017, 38.)

Ammatillinen pätevyys sekä koettu ja opittu tieto ovat edellytyksenä laadukkaalle ammatillisuudelle. Nämä tiedot ja taidot eivät kuitenkaan anna suoria vastauksia ammattieettisiin ongelmatilanteisiin. Ammattietiikka ja ammattieettiset taidot kehittyvät vasta ammatillisen kokemuksen karttuessa, kun eettisiä taitoja pääsee kehittämään ja käyttämään jatkuvasti. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiseen osaamiseen vaaditaan tietynlaisia ammatillisia ominaisuuksia. Esimerkiksi hyvät sosiaaliset taidot, selkeys työssä, arvostelu- ja harkintakyky, empaattisuus, tilannetaju sekä kyky ajatella laaja-alaisesti tilanteissa ovat ominaisuuksia, joita omaava sosiaalialan ammattihenkilö voi toteuttaa hyvää, ammattieettisesti luotettavaa työtä. (Talentia 2017, 31-32.)

Nämä ammattieettiset arvot ja periaatteet tiedostaen olen koostanut tämän opinnäytetyön. Kriittistä arviointikykyä olen käyttänyt lähteitä valitessani ja arvioidessani. Opinnäytetyön tulokset ja tehdyt johtopäätökset esittelen tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeis-

tusten mukaisesti noudattaen yleistä rehellisyyttä ja avoimuutta sekä tarkkuutta ja huolellisuutta tulosten esittämisessä ja arvioinnissa. Lähteisiin viitataan asianmukaisella tavalla sekä toisten tekemää työtä kunnioittaen. (TENK 2012, 6.)

2.5 Työelämäkumppanit

Koska aiheenani on varhaiskasvatuksen ja sosiaalihuollon perhetyön yhteistyö Nurmijärvellä, toimivat työelämäkumppaneinani Nurmijärven kunnan sosiaalihuollon perhetyö sekä Sorvankaaren päiväkoti. Sosiaalihuollon perhetyöstä yhteyshenkilönäni toimi sosiaalihuollon perhetyön varhaiskasvatuksen yhteyshenkilö, päiväkodilta päiväkodin johtaja sekä aiemmin suorittamani työharjoittelun ohjannut varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

2.5.1 Nurmijärven kunnan sosiaalihuollon perhetyö

Nurmijärvellä sosiaalihuollon perhetyö tarjoaa matalan kynnyksen palvelua perheiden arjen pulmatilanteisiin. Toiminta on avointa ja pyrkii tarjoamaan tukea perheelle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Perheessä vallitsevan tilanteen ei tarvitse olla niin sanotusti mitään maata kaatavaa vaatiakseen tukea perhetyöltä, vaan pulma voi olla esimerkiksi lapsen uhmien hallitsemisessa, vanhemman ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa tai vanhemmat voivat kokea olevansa keinottomia arjen haasteiden edessä. Perheen kaivatessa perhetyön tukea, perheen kanssa tehdään suunnitelma tuen tavoitteesta sekä kestosta. Perhetyöhön kerrotaan voivan olla yhteydessä perhe itse, varhaiskasvatus, koulu, neuvola tai muu yhteistyötaho. (Nurmijärvi n.d.a)

2.5.2 Sorvankaaren päiväkoti

Toisena työelämäkumppanina opinnäytetyössäni toimii Sorvankaaren päiväkoti Nurmijärvellä. Sorvankaaren päiväkoti on viisiryhmäinen varhaiskasvatusyksikkö Nurmijärven kirkonkylällä. Kolmen ikäluokittain jaetun ryhmän lisäksi Sorvankaaren päiväkodissa toimii kaksi integroitua erityisryhmää, joissa työskentelee muiden ryhmien tapaan lastentarhanopettajien, lastenhoitajien ja erityisavustajien lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajia. (Nurmijärvi n.d.b)

3 Varhainen puuttuminen

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan lapsen käyttäytymisessä huomattaviin ensioireisiin tarttumista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Juuri tässä määritelmässä piilee varhaisen puuttumisen tärkeys: oireisiin tulee puuttua heti niiden ilmaantuessa. Usein varhaisen puuttumisen alkusysäyksenä toimiikin jokin hälyttävä tekijä lapsen käyttäytymisessä. (Huhtanen 2004, 9.) Varhainen puuttuminen lähtee liikkeelle pulmien havainnoinnista ja arvioinnista. Ensimmäin pohditaan syitä ongelmille, sen jälkeen keinoja ja tapoja tukea lasta ja auttaa tätä ilmenneissä pulmissa. (Huhtanen 2004, 49.)

Päivähoidossa on erilaisia lapsia ja jokaisella heistä on tarpeita, joita kasvatuksen, hoidon ja opetuksen keinoin pyritään tukemaan. Sekaan mahtuu myös lapsia, joiden käyttäytymisen, kasvun ja kehityksen turvaaminen vaatii erityistä tukea. (Huhtanen 2004, 7-9.) Lasten tuen tarve on lisääntynyt ja monimuotoistunut (Heinämäki 2005, 10). Varhaisen puuttumisen konsepti soveltuu hyvin juuri päivähoitoon, sillä päiväkotiki on lapsen lähiympäristö ja siellä tehtävän työn painopiste on lapsilähtöisyydessä. Erityisen tuen tarvetta ei osata aina tunnistaa, vaan pulmien odotetaan ratkeavan, kun lapsi kasvaa ja kehittyy lisää ja näin ollen erityisen tuen tarpeen oletetaan ajan myötä katoavan. (Huhtanen 2004, 7-9.)

Lapsen tuen tarve tunnistetaan sekä järjestetään pääasiallisesti päiväkodissa. Varhaiskasvatuksessa tuen järjestämisen lähtökohtina ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Näitä vahvuuksia sekä oppimisen ja kehityksen haasteita tuetaan vastaamalla jokaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin mahdollisimman hyvin. Huomioitavaa varhaiskasvatuksen järjestämisessä tuessa on, että vastuu sekä tuen tarpeen havainnoinnista että antamisesta on koko päiväkodin henkilöstöllä, ei vain oman päiväkotiryhmän työntekijöillä. Näin ollen toimiva yhteistyö päiväkodin sisällä kuten myös lapsen ja tämän huoltajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää kyllin varhaisen tuen arvioinnissa ja antamisessa. (Opetushallitus 2018, 54.) Koska tarvittu tuki järjestetään ensisijaisesti siellä missä lapsi viettää pääosin aikaansa, tuodaan tuki useimmiten juuri päiväkotiin. Tuen tuominen päiväkodin arkeen edellyttää päiväkodin henkilöstöltä laajaa vastuunottoa lapsen tukemisesta sekä riittävää perusosaamista ja peruspedagogiikan hallintaa työssä. (Heinämäki 2005, 8-9.) Lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja pulmien etenemistä voidaan ehkäistä riittävän aikaisella kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseen suunnatulla oikealla tuella. Lapsen tarvitsema tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lisäksi kirjataan ylös tuen toteuttamisen vastuut ja työnjako, tukitoimenpiteet, niiden toteuttaminen ja arviointi. Vaadittu tuki toteutetaan ensisijaisesti päiväkodin arkeen ja jokapäiväiseen toimintaan sisällyttäen lapsen omassa päiväkotiryhmässä. Tarpeen vaatiessa tukea voidaan toteuttaa myös osin tai täysin erityisryhmässä. (Opetushallitus 2018, 54.)

Lapsen ongelmat eivät aina selviä oireita havainnoimalla ja niitä arvioimalla, vaan huomioon täytyy ottaa myös se, mikä lapsen käyttäytymisessä on lapsen luonnetta (Huhtanen 2004, 7). Johtopäätöksiä lapsen tilanteesta ei myöskään tule tehdä hätiköidysti ja kiireellä lapsesta jo tehtyjen havaintojen perusteella. Lasta on hyvä havainnoida ja arvioida muutaman viikon ajan esimerkiksi järjestämällä erilaisia aktiviteetteja, joiden avulla henkilöstö voi havainnoida lasta lisää ja kerätä lisätietoa lapsesta ja tämän käyttäytymisestä. Lapsen avun tarpeita voidaan arvioida tarkemmin tarkkailemalla lasten keskinäistä vuorovaikutusta, leikkiä ja muuta toimintaa sekä kommunikaatiota. (Huhtanen 2004, 63.)

Osana varhaista puuttumista ja erityisen tuen tarpeen tunnistamista ja toteutumista toimii moniammatillinen yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden välillä. Lapsen perhe tulee pitää tii-

viisti osana tätä yhteistyötä. Kun palveluketjua luodaan lapsen tuen tarvetta toteuttamaan, lapsi tulee nähdä osana tätä ketjua ja sen tekijänä, eikä vain erilaisten tukitoimien kohteena. Lapsen tuen tarvetta koskevat päätökset tehdään vanhempien odotusten ja asiantuntijoiden näkemysten perusteella siten, että ne palvelevat lasta parhaalla mahdollisella tavalla. (Huhtanen 2004, 7-10.)

Alueelliset erot erityisen tuen tarpeen toteuttamisessa ovat nähtävissä. Kun tarjottavat palvelut tai resurssit ovat puutteellisia tai eivät vastaa lapsen tuen tarvetta, tuen tarve ei tule kohdatuksi. Tällöin ongelmat valitettavasti siirtyvät lapsen mukana kouluun ja siellä lapsella voi ilmetä erilaisia oppimisvaikeuksia. (Huhtanen 2004, 10.) Täytyy muistaa, että edellä mainittu tieto palveluiden riittämättömydestä ja puutteellisuudesta on vuodelta 2004. Osaaminen ja tieto eri alueilla ovat parantuneet, ja nykyään keskitytään kehittämään niitä asioita, jotka vielä tuolloin ovat olleet puutteellisia.

Lapsen tuen tarpeen arvioinnissa kohdataan ongelma normaalin ja epänormaalin välillä, sillä se mikä on toiselle lapselle käyttäytymisessä normaalia, voi olla toiselle lapselle epänormaalina. Arvioinnin lähtökohtina toimivat lapsen kehitys suhteessa ikätasoon, sekä fyysisten, sosiaalisten ja psykologisten piirteiden lisäksi kasvu ympäristön kartoitus. Fyysisten, tiedollisten ja taidollisten pulmien lisäksi tuen tarvetta voi esiintyä tilanteessa, jossa lapsen kasvu ympäristö on epävakaata eikä tue hänen kehitystään ja terveyttään ja näin ollen kasvuolot vaarantuvat. (Huhtanen 2004, 11.)

Varhaisen tuen tarvetta arvioitaessa päiväkodin tehtävänä on muistuttaa perhettä yhteistyön lapsilähtöisyydestä, mikäli perhe ei koe lapsen tuen tarpeesta puhumista tarpeelliseksi. Päiväkodin tulee selvittää perheelle ajoissa aloitettujen tukitoimien hyödyllisyyttä ja tuloksellisuutta myöhemmin tehtävien väliintulojen sijasta. Vaikka lapsen kasvatuksellista vastuuta ajatellaan siirtyneen enenevässä määrin varhaiskasvatukselle, lapsen kasvatuksesta ovat ensisijaisesti vastuussa vanhemmat, joiden päätöksistä riippuen kasvatuskumppanuutta jaetaan. (Huhtanen 2003, 38-39.)

Puuttumisesta käytetään myös sanaa preventio. Varhaisella puuttumisella on kolme eri tasoa. Primaariprevention tavoite on kohdistaa interventioita eli väliintuloja niin sanotusti normaaliin väestöön ja täten ehkäistä ja vähentää ongelmien ilmenemistä. Sekundaarisen prevention eli aikaisen intervention tavoite on vähentää ilmenneiden ongelmien vaikutusta. Tertiärisen prevention tavoite on kuntouttavain toimenpitein minimoida ilmenneiden pulmien aiheuttamaa toimintakyvyttömyyttä. (Huhtanen 2004, 43.)

Varhaisella puuttumisella on myös kaksi ulottuvuutta. Varhainen puuttuminen on ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla pyritään ennakolta ehkäisemään ongelmien syntymistä. Päiväkotitoiminta jo itsessään on yhden tasoista ennaltaehkäisevää toimintaa. Varhainen puuttuminen on myös korjaavaa toimintaa, jota toteutetaan erilaisin toimin esimerkiksi muuttamalla olo-

suhteita, osallistamalla erityislastentarhanopettaja ohjaamaan lasta tai eri alojen asiantuntijoiden suorittamina kuntouttavina toimenpiteinä. (Huhtanen 2004, 45.)

Apuna huolen jäsentelyssä voidaan hyödyntää kaaviota huolen vyöhykkeistä (Huhtanen 2004, 46). Alta löytyy mukailtu kuvio (kuvio 1) Huhtasen (2004) teoksesta sivulta 47 löytyvästä kaaviosta ”Huolivyöhykkeet (Stakes 2000)”.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Huolen vyöhykkeet	Huoleton tilanne	Pieni huoli	huoli	Huolen vyöhyke	harmaa	Suuri huoli	huoli
		Pieni huoli tai ihmettely on käynyt mielessä	Huoli tai ihmettely on käynyt mielessä toistuvasti	Kasvava huoli	Tuntuva huoli	Paljon ja jatkuvaa huolta	Erittäin suuri huoli
Henkilöstön reaktiot		Luotetaan omiin mahdollisuuksiin ratkaista tilanne.	Asiantuntijakonsultaatio on käynyt mielessä.	Luottamus omiin mahdollisuuksiin on heikkenemässä. Toivotaan lisävoimavaroja.	Omat voimavarat ovat ehtymässä. Koe-taan selvästi lisävoimavarojen tarvetta.	Lapsi on vaarassa. Omat keinot ovat loppumassa. Lisävoimavaroja on saatava mukaan heti.	Lapsi on välittömässä vaarassa. Omat keinot ovat loppussa. Muutos lapsen tilanteeseen on saatava aikaan heti.

Kuvio 1: Huolen vyöhykkeet sekä henkilökunnan reaktiot vyöhykkeillä. (Huhtanen 2004, 47.)

Kun lapsesta herää huoli, tulee huoli ottaa puheeksi perheen kanssa. Huolta ei ole aina helppo tuoda esille ja se on haaste kaikille lasten parissa työskenteleville. Haastavuus kasvaa, mitä vakavampaa huolta lapsesta on noussut. Huolen puheeksi ottamisen tueksi on kehitelty menetelmiä ja lomakkeita. Niiden avulla tuetaan ja rohkaistaan ammattilaisten vastuuta, havaittujen asioiden esille tuomista sekä huolen puheeksi ottamista perheen kanssa perhettä ja lasta kunnioittaen ja tukien. (Forss&Vatula-Pimiä 2010, 125.) Huolen puheeksi ottaminen toimii dialogin kautta. Päiväkodin henkilöstö tuo esille huolensa ja kuvailee sitä, minkä jälkeen kuullaan vanhempia. (Heinämäki 2005, 14.)

Varhainen puuttuminen lapsen ongelmiin koskee lapsen koko perhettä. Etenkin suuren huolen vyöhykkeellä pulmat ja ongelmat ovat usein hyvin monimutkaisia, monitahoisia ja syviä, ja näin ollen koskettavat koko perhettä. Suuren vyöhykkeen huoliin puuttumisesta ovat lopulta vastuussa lastensuojelun työntekijät. Myös näissä tapauksissa ilmoitusvelvollisuus on päiväkodin henkilöstöllä. (Huhtanen 2004 48.)

Lastensuojelulain luvun 5 pykälä 25 määrittää ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälässä on listattu kaikki ammattitehtävät, jotka ovat velvollisia salassapitosopimuksesta huolimatta viipymättä ilmoittamaan sosiaalihuoltoon lastensuojelutarpeen arvioimisesta, mikäli he huomaavat lapsen hoidossa tai huolenpidossa puutetta, olosuhteiden olevan lapsen kehitykselle vaaraksi tai lapsen oma käyttäytyminen huolettaa. (Lastensuojelulaki 2007.)

3.1 Pienimmän tehokkaan tai lievimmän riittävän puuttumisen periaate

Lastensuojelulain tarkoituksena on taata lapselle oikeudet turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun tarvittaessa. Lisäksi laki turvaa lapsen ja tämän perheen tarvitsemat tukitoimet ja palvelut. Lapsen ja hänen perheensä kanssa työskentelevien viranomaisten tehtävänä on tukea huoltajia kasvatustehtävässä sekä tarjota tukea riittävän aikaisin. Tarvittaessa viranomaiset ohjaavat perheen lastensuojelun piiriin. Lastensuojelu turvaa lapsen huolenpidon ja kasvatuksen tarvittavilla palveluilla ja tukitoimilla. Kun arvioidaan lastensuojelun tarvetta, ensisijaisesti otetaan huomioon lapsen etu. (Lastensuojelulaki 2007.)

Lastensuojelu pyrkii toteuttamaan tiettyjä periaatteita. Yhtenä näistä toimii suhteellisuusperiaate, jota sosiaalihuollossa kutsutaan pienimmän tehokkaan tai lievimmän riittävän puuttumisen periaatteeksi. Tällä tarkoitetaan tukitoimien suhteuttamista asiakkaan auttamisen tavoitteisiin ja päämääriin. Auttamisen keinot eivät saa olla liioiteltuja tai muutoinkaan lapsen kehitystä haittaavia, mutta niiden tulee olla riittävän tehokkaita tuomaan tarvittavaa apua ja tukea tilanteeseen lapselle ja perheelle. Lastensuojelun haastavana tehtävänä on tunnistaa riittävän ajoissa apua kaipaava lapsi tai perhe, mutta olla kuitenkin liian herkästi puuttumatta perheen sisäisiin asioihin. Perheen yksityisyyttä tulee kunnioittaa välttämällä liian suurta puuttumista perheen asioihin. Vain tarpeellinen puuttuminen lapsen edun mukaisesti on suo-

tavaa. Lapsi on oikeutettu saamaan apua riippumatta siitä, ovatko perhe tai lapsi itse halukkaita ottamaan apua vastaan. Ensisijaisesti puuttumisessa pyritään käyttämään avohuollon tukitoimia, mutta jos havaitaan sijaishuollon olevan tarpeen lapsen edulle, on sijaishuolto järjestettävä välittömästi. (THL 2019.)

3.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Nurmijärvellä on esimerkiksi valtakunnallisen kouluterveyskyselyn tulosten mukaan arvioitu, että suurin osa nurmijärveläisistä lapsista ja nuorista voi hyvin. Tämän kehityksen turvaamiseksi Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on päivitetty vuonna 2018 vuoteen 2021 saakka. (Nurmijärvi 2018, 3.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on ohjata ja kehittää lasten ja nuorten kanssa tehtävää hyvinvointityötä koko kunnassa. Nurmijärvellä hyvinvointisuunnitelma tavoittelee kunnan strategian toteutumista ja on tiiviisti yhteydessä koko kunnassa tehtävään hyvinvointityöhön. Hyvinvointisuunnitelma noudattaa YK:n lapsen oikeuksien sopimusta. Keskeisessä asemassa Nurmijärven Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa ovat pienet lapset, varhainen vuorovaikutus sekä lasten ja nuorten kulttuuripalvelut. Hyvinvointisuunnitelman mukaisesti toteutettavan hyvinvointityön toteutumista sekä sen tuloksia ohjaa ja seuraa kunnanjohtajan nimeämä ohjausryhmä. Tämä ohjausryhmä vastaa suunnitelman seuraamisesta ja arvioinnista sekä siitä, että suunnitelma viedään arkeen toiminnaksi ja toimenpiteet toteutuvat. (Nurmijärvi 2018, 3-4&40.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kehittämiskohteet on valittu seurantatiedon sekä kuulemistilaisuuksissa kerätyn kokemustiedon perusteella (Nurmijärvi 2018, 25). Tähän opinäytetyöhön liittyen nostan esille ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palvelujen kehittämisen yhtenä Nurmijärven kehittämiskohteena, joka on mainittu hyvinvointisuunnitelmassa.

Ennaltaehkäisevään työhön ja varhaisen tuen palveluihin panostamisen mainitaan olevan tärkeää, koska sillä turvataan lasten ja nuorten tasapainoinen ja turvallinen kasvu sekä kehitys. Lisäksi palveluilla turvataan lapsen oikeuksien toteutuminen sekä saadaan aikaan säästöjä kunnassa, mikäli ennaltaehkäisevä työ on hyvää ja toimivaa. Vaikka suuri osa perheistä voi hyvin, pieni osa voi entistä huonommin. Näin ollen perheille tarvitaan monipuolisia palveluita sekä apua tarvitessaan vaihtoehtoisia tapoja ottaa yhteyttä avun väyliin. (Nurmijärvi 2018, 27.)

Ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palvelujen kehittämiseksi on suunniteltu tehtäväksi toimenpiteitä. Palveluissa pyritään suuntautumaan kohti perhekeskus-toimintamallia. Sillä tarkoitetaan lapsille ja perheille suunnattujen hyvinvointia, terveyttä, kasvua ja kehitystä tukevien varhaisen tuen palvelujen kokonaisuutta kaikille perheille. Jo odotuksen ja vauva-ajan aikana tuetaan varhaista vuorovaikutusta moniammatillisena yhteistyönä. Tämän tavoitteena

on havaita vanhempien ja lapsen tunnepuolen suhteen pulmat ajoissa ja tarjota niihin apua. Näin ehkäistään myöhempiä mahdollisia kuntoutustarpeita sekä kehityksellisiä viiveitä. Riittäväällä kotipalvelulla ja perhetyöllä autetaan arjen pulmissa ja tuetaan arjesta selviytymistä. Vanhempia kannustetaan ja tuetaan väkivallattomaan kasvatukseen sekä autetaan niitä, jotka ovat kokeneet lähisuhdeväkivaltaa ja neuvotaan arjen ristiriitatilanteiden ratkaisussa. Väkivallaton kasvatustukee lapsen terveen itsetunnon kehitystä ja antaa tukevan pohjan tunne- ja vuorovaikutustaidoille. Toimiva ja turvallinen suhde vanhempien ja muiden aikuisten sekä lapsen välillä on tärkeä kehityksen ja kasvun tekijä. Lisäksi vielä koulu ja varhaiskasvatus yhdessä kehittävät joustavan alkuopetuksen, eli 6-8-vuotiaiden opetusryhmien, rakennetta kuntaan. Alkuluokassa esi- ja alkuopetuksen ensimmäinen ja toinen vuosiluokka opiskelevat lastentarhanopettajan ja luokanopettajan ohjauksessa. Opetuksessa huomioidaan sekä esiopetuksen että perusopetuksen opetussuunnitelmien sisällöt ja tavoitteet. Yksilöllisiä oppimispolkuja tuetaan osaamistason mukaisesti eriyttämällä oppilaita sekä vertaistukea ja -oppimista hyödyntämällä. (Nurmijärvi 2018, 27-29.)

4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toteuttamista varten on säädetty varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatuslain tarkoitus on määrittää varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tavoitteista sekä lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuslaki määrittelee varhaiskasvatuksen olevan pedagogiikkaa painottava kokonaisuus, joka koostuu lapsen suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. (Varhaiskasvatuslaki 2018.) Pedagogisesti painottuva toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Toiminta perustuu kasvatustieteelliseen tietoon sekä sen toteutumiseen ammattilaisten toimesta lasten hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiseksi ja toteutumiseksi. (Opetushallitus 2018 22.)

Varhaiskasvatuksen päätehtävä on tukea ja edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista kokonaisvaltaisesti yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, josta päävastuu on ensisijaisesti lapsen huoltajilla. Lapsen kasvun lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia lapsen kasvatuksellisissa asioissa. (Opetushallitus 2018, 14.)

Varhaiskasvatuksen ajatellaan valmistavan lapsia tulevaisuuteen tarjoamalla laaja-alaisen osaamisen kautta tukevaa pohjaa lapselle. Tarve laaja-alaiselle osaamiselle on noussut alati muuttuvasta maailmasta ja se on yksi varhaiskasvatusta eniten ohjaavia tekijöitä. Laaja-alainen osaaminen koostuu tiedosta, taidoista, arvoista, asenteista sekä tahdosta. Tähän sisältyy myös kyky soveltaa oppimiaan tietoja ja taitoja. Laaja-alaista osaamista kehittävät erilaiset oppimisympäristöt, toimintakulttuurit sekä varhaiskasvatuksen muu toiminta ja se miten näitä tekijöitä hyödynnetään laaja-alaisen osaamisen kehittämisessä. Laaja-alainen osaaminen koostuu viidestä osa-alueesta, jotka on määritetty varhaiskasvatussuunnitelman

perusteissa. Ne ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen sekä vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Opetushallitus 2018, 23-24.)

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan tavoite on tukea lapsen hyvinvointia, oppimista sekä laaja-alaista osaamista. Toiminta toteutetaan yhteisessä toiminnassa lasten ja henkilöstön kesken. Monipuolista toimintaa toteutetaan erilaisia työtapoja hyödyntäen. Erilaiset työtavat tukevat oppimista, luovuutta ja lapsen osallisuutta. Tällaisia työtapoja ovat esimerkiksi liikkuminen, taiteellinen ilmaisu ja kokeilu sekä kaikenlainen leikki, niin lapsen itse keksimä kuin ohjattukin. Leikki onkin yksi tärkeimmistä työtavoista ja oppimisen ja kehityksen välineistä varhaiskasvatuksessa. Toinen tärkeä työmenetelmä pedagogista toimintaa suunniteltaessa, toteutettaessa sekä arvioitaessa on pedagoginen dokumentointi. Dokumentoinnilla kerätään tietoa lapsen kehityksestä, ajattelusta, oppimisesta ja kiinnostuksen kohteista konkreettisesti. Dokumentoinnin avulla työntekijät tutustuvat lapseen ja saavat tietoa ja ymmärrystä tämän toimintatavoista ja eri tekijöiden vaikutuksesta lapseen. (Opetushallitus 2018, 36-39.)

Varhaiskasvatuksen toteutusta ohjaamaan on laadittu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018). Perusteiden tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuksen järjestämistä ja toteutusta sekä edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuutta koko maassa.

Kunnan tulee järjestää varhaiskasvatusta niin laajasti kuin on palvelun asiakkaille tarpeen. Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana. Näistä yleisin toimintamuoto on päiväkotitoiminta, jota toteutetaan eri tavoin muodostettavissa ryhmissä, riippuen varhaiskasvatuksesta. Perhepäivähoito toteutetaan perhepäiväkodissa, jonka ympäristö voi olla esimerkiksi yksityiskoti, ja toiminta tapahtuu pienessä ryhmässä. Avointa varhaiskasvatustoimintaa toteutetaan eri paikoissa eri tavoin. Toiminta voidaan toteuttaa esimerkiksi kerhomuotoisesti tai puistossa. Toiminta on nimensä mukaisesti avointa kaikille. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan tulee kuitenkin olla suunniteltua ja ohjattua, jotta varhaiskasvatuslain tavoitteet täyttyvät. (Opetushallitus 2018, 14-18.)

Varhaiskasvatuksen paikallisuuden tärkeyttä korostetaan sillä, että varhaiskasvatusta tulee järjestää mahdollisimman lähellä varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjiä sekä järjestää aukiolo vastaamaan paikallisia tarpeita. Varhaiskasvatuslaissa on määrätty lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, ja siihen osallistumisesta päättävät lapsen huoltajat. Tarjottavien palveluiden esittelystä huoltajille vastaa kunta. (Opetushallitus 2018, 14-18.)

Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä niin huoltajien kuin muiden ammattilaisten kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on tukea varhaiskasvatusta lapsen kasvua, kehitystä, hoitoa ja opetusta tukevassa toiminnassa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaten. Toimivasta yhteistyöstä ovat vastuussa varhaiskasvatuksen toimijat. (Opetushallitus 2018, 33.)

Huoltajien ja varhaiskasvatuksen välisestä yhteistyöstä käytetään termiä kasvatuskumppanuus. Vuorovaikutus lapsen, päiväkodin henkilöstön sekä vanhempien välillä on yksi varhaiskasvatuksen kulmakiviä. Kasvatuskumppanuudesta puhutaan kuvaamaan vanhempien tietoista sitoutumista toimimaan yhteistyössä päiväkodin työntekijöiden kanssa lapsen kasvun ja oppimisen tukemisessa. Kasvatuskumppanuuden ajatuksena on löytää päiväkodin ja vanhempien välille yhteisymmärrys ja luoda toimiva yhteistyö, jotta kaikki pystyvät toimimaan lapsen parhaaksi. Päiväkodilla ja vanhemmilla saattaa olla keskenään hyvinkin eriävät arvomaailmat, joita lasten kasvatuksessa ja opetuksessa toteutetaan. Toisen tapoja tai arvomaailmaa arvosteleva ilmapiiri päivähoiton ja vanhempien välillä tulehduttaa ilmapiirin ja estää hyvän yhteisymmärryksen syntyminen. Tärkeänä osana kasvatuskumppanuutta onkin toisen puolen arvomaailman hyväksyminen ja sen näkeminen uhan sijaan mahdollisuutena hyvälle ja toimivalle yhteistyölle. Kasvatuskumppanuuteen voivat vanhempien ja päivähoiton lisäksi osallistua myös muut tahot. Näitä tahoja voivat olla muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliitto, eri harrastejärjestöt tai muut perhettä tukevat tukijärjestöt, riippuen perheen kiinnostuksesta. (Huhtanen 2004, 36-39.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) määrittää kasvatuskumppanuuden olevan vuorovaikutteista yhteistyötä huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä lapsen mahdollisimman turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen eteen. Huomioitavaa on, että huoltajien aktiivinen yhteistyö ja toiminta varhaiskasvatuksen kanssa tukevat päiväkodin henkilöstöä tehtävässä työssä. Huoltajilla tulee myös olla mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. (Opetushallitus 2018, 34.) Vanhempien aktiivinen osallistuminen voi olla esimerkiksi vanhempainiltoihin ja tapahtumiin osallistumista, omien ideoiden ja ehdotusten esille tuomista, omien huolten ja murheiden aiheiden kertomista sekä erillisen keskusteluajan pyytämistä päiväkodin henkilöstön kanssa (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019).

5 Perhetyö

Perhetyö on yksi sosiaalialan työmenetelmistä. Perhetyötä tehdään perhekohtaisesti perheen ja lapsen tilanteen vakauttamiseksi ja oikeuksien turvaamiseksi ja toteutumiseksi. Perhetyön tavoitteena on perheen ja lapsen hyvinvointi sekä perheen hyvinvoinnin uhkatekijöiden puhkeamisen ennaltaehkäisy, kuten vanhempien väsymisen ennakointi. Perhetyötä toteutetaan, mikäli perheessä on esimerkiksi kriisitilanne tai perhetyölle on lastensuojelullisia perusteita. Perhetyö voi olla joko lyhytkestoista tai pidempiaikaista, riippuen tilanteesta. Perhetyö voi olla esimerkiksi huoltajien kasvatuksellista tukemista ja ohjausta, osa kotipalvelua tai osana lastensuojelun avohuoltoa. (Forss&Vatula-Pimiä 2010, 36-51.)

Perheitä on erilaisia. Perusajatus perheestä on avo- tai avioliiton, syntymän tai adoption kautta toisiinsa liittyvät jäsenet. Ydinperheeseen kuuluu vähintään yksi lapsi ja yksi aikuinen, Uusioperheeseen kuuluu puolisoitten mahdollisten yhteisten lasten lisäksi puolisoitten mahdol-

liset lapset aiemmista liitoista. Perheitä on kuitenkin myös muunlaisia ja perheestä on muita määritelmiä, joista mainittakoon muutamia yleisimpiä. Yksinhuoltajaperhe koostu yhdestä vanhemmasta ja yhdestä tai useammasta lapsesta. Adoptioperheessä lapsi on otettu omaksi eli adoptoitu. Lapsi omaa täysin samat juridiset oikeudet perheeseensä kuin niin sanotuissa peruserheissä. Jos lapsi on esimerkiksi lastensuojelun toimenpiteenä sijoitettu toiseen perheeseen, puhutaan sijaisvanhemmuudesta. Sateenkaariperheessä perheeseen kuuluu huoltajina joko kaksi naista tai kaksi miestä sekä yksi tai useampi lapsi. (Forss&Vatula-Pimiä 2010, 82-84.)

Perhetyötä voidaan toteuttaa lastensuojelun toimenpiteenä tai sosiaalihuoltolain mukaisesti. Opinnäytetyössäni keskityn sosiaalihuoltolain mukaiseen perhetyöhön.

Sosiaalihuoltolain yleisenä tarkoituksena on edistää kansalaisten hyvinvointia ja sosiaalista turvaa, vähentää eriarvoisuutta, turvata kaikille tasavertaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä parantaa sosiaalihuollon yhteistyötä kunnan muiden toimijoiden kanssa (Sosiaalihuoltolaki 2014).

Perhetyöstä määrätään sosiaalihuoltolaissa. Lain mukaan perhetyön tarkoitus on tukea asiakasta ja tämän perhettä näiden omien voimavarojen vahvistamiseksi sekä keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi. Tukeminen voi tapahtua sosiaaliohjauksella tai muulla tarvittavalla avulla. Huomioitavaa on myös maininta siitä, että palvelut tulee järjestää siten, että asiakkaan on mahdollista hakeutua niihin oma-aloitteisesti ja riittävän varhaisessa vaiheessa. (Sosiaalihuoltolaki 2014.)

6 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisesta yhteistyöstä ja sen toteutuksesta määrätään laissa. Varhaiskasvatustalaki määrää, että varhaiskasvatusta järjestettäessä kunnan on oltava yhteistyössä kaikkien tarvittavien tahojen, kuten neuvolan, sosiaalihuollon sekä liikunta-, opetus- ja kulttuuripalveluiden tarjoajien kanssa. Tuen tarvetta arvioitaessa, suunniteltaessa ja toteutettaessa varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. (Varhaiskasvatustalaki 2018.) Sosiaalihuoltolain mukaan asiakkaan palvelutarvetta arvioitaessa ja päätöksiä tehtäessä ja toteutettaessa sosiaalihuollon viranomaisten tulee huolehtia tarvittavasta yhteistyöstä eri tahojen kanssa, jotta asiakkaan tarpeisiin vastataan riittävällä osaamisella. Tarvittavia toimia toteutetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa siten, että palvelut koostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. (Sosiaalihuoltolaki 2014.)

Sosiaalialalla moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan monen eri asiantuntijan yhteistyötä, jonka keskipisteenä ja tavoitteena on huomioida asiakas kokonaisuutena. Asiantuntijoiden rinnalla toimivien ratkaisujen löytämiseksi toimii asiakkaan perhe. Yhteistyöllä taas tarkoitetaan yhteisen ongelman tai tehtävän ratkomista yhdessä keskustellen ja erilaista tietoa ja

näkökulmia jakaen. Moniammatillinen yhteistyö pyörii pääasiallisesti aina samojen viiden tekijän ympärillä. Ne ovat: asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, rajojen ylitykset sekä verkostojen huomioiminen. Toimivalta moniammatillisuudella on selkeä tarve rikkoo ja ylittää olemassa olevat näkymättömät rajat. Moniammatillisen yhteistyön tarkoituksena on hyödyntää eri alojen asiantuntijoiden osaamista, asiantuntijuutta ja ammattitaitoa etsimällä sopivia ja toimivia ratkaisuja ja palveluita asiakkaan kokonaisvaltaisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Tavoite on löytää tasapaino perheen ja palveluiden välille. Mikäli tuen ja palveluiden saanti on puutteellista, tilanne vaatii perheeltä omatoimista palveluiden etsimistä, mikä johtaa usein uupumiseen. Luovutuksen hetkellä lapsi jää vaille tarvitsemiaan palveluita. (Isoherranen 2004, 14; Huhtanen 2004, 85-88.)

Moniammatillisessa yhteistyössä eri ammatilliset näkökulmat toimivat dialogissa eli vuoropuhelussa keskenään. Toimiva dialogi tukee yhteistä, jaettua ymmärrystä asiakkaan tilanteesta ja vaadittavista toimenpiteistä. Tavoitteena on löytää uusi yhteinen ymmärrys, jota yksikään asiantuntija ei voi yksin saavuttaa, sekä tutkia käsillä olevaa ilmiötä yhdessä. Toimiva dialogi vaatii osallistujilta taitoa kuunnella, kunnioitusta toisia keskustelijoita kohtaan, taitoa odottaa sekä avoimuutta. Parhaimmillaan hyvän ja toimivan dialogin tuloksena syntyy yhteisöllinen tieto ja jaettu ymmärrys, yksilöllisen tiedon sijaan. (Isoherranen 2004, 25-26.)

Varhaiskasvatuksessa moniammatillisen yhteistyön tarkoituksena on varmistaa, että varhaiskasvatuksen tavoitteet toteutuvat lapsen tarpeisiin vastaten. Varhaiskasvatuksen moniammatillisia yhteistyökumppaneita voivat olla esimerkiksi kirjastot sekä liikunta- ja kulttuuripalveluiden tarjoajat, jotka yhteistyöllään laajentavat ja monipuolistavat varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä ja näin ollen tukevat varhaiskasvatuksen tavoitteita. Yhteistyötä voidaan lisäksi kehittää ja toteuttaa muiden tahojen, kuten seurakunnan, poliisin ja eri järjestöjen kanssa. Yhteistyötä tehdään myös terveydenhuollon, neuvolan ja lastensuojelun kanssa. Eritoten huolen herätessä lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista, näiden viimeksi mainittujen yhteistyötahojen merkitys korostuu. Varhaiskasvatuksen henkilöstö antaa arvion alle kouluikäisten lasten hyvinvoinnista osana laajaa terveystarkastusta ja näin ollen moniammatillisessa yhteistyössä tukee lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin kokonaisvaltaista arviointia sekä mahdollisten tuen tarpeiden varhaista tunnistamista. (Opetushallitus 2018, 34-35.)

Moniammatillista yhteistyötä voidaan toteuttaa tiimitoimintana. Tiimitoiminnan tavoitteena on muodostaa henkilöstön osaamisesta toiminnallinen kokonaisuus yksittäisten ammattilaisten osaamisen summan sijaan. Tiimiä valitaan vetämään johtaja. Kaikilla tiimin jäsenillä on tietty asema työryhmässä sekä tietty tehtävä asiakkaan hyvinvoinnin tukemisessa. Tiimitoiminta on siis hyvin ohjattua ja koordinoitua. Tiimityön lisäksi moniammatillinen työryhmä voi olla yhteistyöverkosto, jonka jäsenet tarjoavat palveluitaan itsenäisesti asiakkaille. Yhteistyöverkostossa asiantuntijat ovat vapaaehtoisesti yhteydessä toisiinsa sekä samalla verkoston sisällä

ohjaavat asiakkaita ammattilaiselta toiselle. Yhteistyöverkostolla ei tiimitoiminnan tapaan ole johtajaa eikä verkoston jäsenten keskinäisiä suhteita tai asemia ole määritelty. Yhteistyöverkostot muodostuvat usein esimerkiksi määräaikaisten projektien seurauksena. Haittana tällaisissa verkostoissa onkin se, että projektin päättyessä yhteistyöverkostot saattavat purkautua ja näin palveluiden jatkuvuus katkeaa. Etuna taas on joustavuus työntekijöiden sekä toiminnan koordinoimisessa. (Huhtanen 2004, 85-86.)

Moniammatillisella työllä on englannin kielessä monia eri käsitteitä. Moniammatillista yhteistyötä voi olla esimerkiksi rinnakkain työskentely tai ammatillisia roolirajoja rikkova työskentely. Suomen kielessä näitä käsitteitä ei ole eritelty, vaan peruskäsitteitä moniammatillinen yhteistyö tai moniammatillinen tiimityö käytetään kuvaamaan kaikenlaista moniammatillista yhteistyötä. (Isoherranen 2004, 16-17.)

Moniammatillista työtä toteutettaessa on tärkeä muistaa tiedostaa ja huomioida mahdolliset vaaran paikat ja ongelmakohdat. Ongelmat yhteistyössä aiheuttavat katkoja palveluiden jatkuvuudelle. Tällöin asiakas voi pudota palveluiden piiristä tai ohjautua päällekkäisiin palveluihin. (Huhtanen 2004, 93.) Yhtenä uhkatekijänä hyvän yhteistyön toteutumiseksi on, jos jokainen asiantuntija keskittyy hoitamaan vain oman osaamisalueensa yhteisen tiedonkoonnin ja keskustelun sijaan. (Isoherranen 2004, 30).

Salassapitovelvollisuus rajaa nykyään moniammatillista yhteistyötä siinä missä aika lailla kaikkea muutakin tiedon siirtoa ammattilaiselta toiselle. Ensisijaisesti tarvitaan asiakkaan suostumus tietojen eteenpäin antamiseen. Mikäli suostumusta ei saada, saa sosiaalihuoltoa järjestävä taho kuitenkin antaa eteenpäin sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi sekä toimeentulon turvaamiseksi. Lisäksi tietoja saa antaa seuraavissa tapauksissa: mikäli asiakas on terveyden, kehityksen tai turvallisuuden vaarantumisen takia hoidon tai huollon tarpeessa eikä tarvetta voida selvittää eikä tarvittavia toimenpiteitä toteuttaa muutoin kuin tietoja jakamalla, mikäli tieto on lapsen edun vuoksi tarpeellista jakaa, tai mikäli tieto on asiakkaan välttämättömien oikeuksien turvaamiseksi tarpeellista jakaa. Asiantuntijapalaverissa voidaan välittää tietoa, jos huoltajilta on saatu suostumus, mielellään kirjallinen. Huoltajille tulee selvittää mitä tietoa välitetään, kenelle ja mihin tarkoitukseen. Tuen tarvetta ja vaadittavia toimenpiteitä arvioitaessa lupa tulee varmistaa huoltajilta vielä suullisesti. On vielä suotavaa, että jokainen asiantuntija pyytää oman luvan tietojen välittämiseen huoltajilta. Huoltajat voivat myös osallistua palaveriin. Näitä seikkoja toteuttamalla vältytään salassapidon tuomilta ongelmilta. (Huhtanen 2004, 93.)

Ajanpuute ja kiire heikentävät yhteistyötä. Ammattilaisilla ei ajanpuutteen takia ole aikaa hoitaa tarvittavia asioita kunnolla ja asioita unohtuu. Kiireen takia palaverit koetaan turhiksi, jos ne eivät kosketa henkilökohtaisesti juuri sinä päivänä tiettyä ammattilaista. Näin ollen

yhteistyö heikentyy ja moniammatillisuuden tuoma etu työtä tukevana ja taakkaa helpottavana tekijänä katoaa. (Huhtanen 2004, 93-94.)

Liian suuri jäsenmäärä työryhmässä taas heikentää yhteistyön tehokkuutta ja työnjaon vaikeudet kasvavat. Liian suuressa työryhmässä huoltajat eivät löydä paikkaansa tasavertaisina ryhmän jäseninä ja omien ajatusten esille tuominen voi olla hankalaa. Ammatillinen kieli voi myös tuottaa vaikeuksia huoltajille ymmärtää keskusteltavia asioita. Myös asiantuntijoiden keskinäinen kilpailu ja pyrkimys syrjäyttää toiset ammattilaiset seisovat toimivan yhteistyön esteenä. (Huhtanen 2004, 94.)

Vaarana tiimissä työskenneltäessä ovat mahdolliset rooliristiriidat sekä niiden aiheuttama keskustelun etenemättömyys. Asiantuntija saattaa asettaa itselleen käsityksen roolistaan tiimissä, joka ei vastaa puheenjohtajan käsitystä tiimin jäsenen roolista. Käsitysero saattaa olla esimerkiksi siinä, onko asiantuntijan roolina kuunnella korkeampiarvoisia tiimin jäseniä vai ei. Mikäli asiantuntija itse näin olettaa, saattaa keskustelu jäädä hyvin laihaksi eikä se etene moniammatilliselle tasolle ja näin ollen keskustelun potentiaali jää käyttämättä. Rooliristiriita voi syntyä myös silloin, jos rooli on epämääräinen tai rajat häilyvät. Tiimin sisäinen yhteisvastuuperiaate voi koordinoimattomana johtaa siihen, että joku työryhmän jäsen saa liikaa tehtäviä ja ylikuormittuu. Rooliristiriitojen välttämiseksi on tärkeää määritellä juuri kyseisessä tiimissä olevat roolit ja niihin sisältyvät vastualueet kaikille jäsenille mahdollisimman tarkasti. (Isoherranen 2004, 42-43.)

Tärkeää moniammatillisen yhteistyön onnistumisen kannalta siihen osallistuville on omata tiettyjä ammatillisuuden piirteitä. Kaikkien äänen täytyy päästä kuuluviin keskusteltaessa. Tämä vaatii niin kuuntelutaitoja, kunnioitusta, kuin taitoa odottaa. Ammatilaisen tulee kyetä osata antaa omaa ammatillista osaamistaan yhteiseen käyttöön erilaisissa tilanteissa. Toimivan yhteistyön mahdollistamiseksi sosiaaliset taidot sekä työn organisointi ovat tärkeitä taitoja, kuten myös yhteistyötaidot ammattirajojen ja organisaatorajojen yli. Ammatilaisen asiakaslähtöinen työote on tärkeää moniammatillisuuden toteutumisen kannalta. Tämä toteutuu kyvyllä ylittää eri rajoja sekä joustavuudella työssä. Nykyajan teknologisoituvassa maailmassa tarvittavan tiedon tehokas koonti yhteen on myös tarpeen hallita. (Isoherranen 2004, 18-33.)

7 Päiväkotikäisten lasten perheille suunnatut palvelut Nurmijärvellä

Opinnäytetyöprosessin aikana Nurmijärvi on siirtynyt Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymään (Keusote) ja sitä myötä Nurmijärven perhe- ja sosiaalipalvelut siirtyneet Keusoten alle. Keusote vastaa sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä ja tuottamisesta alueensa kunnissa. Keusoten jäsenkuntia ovat Nurmijärvi, Hyvinkää, Järvenpää, Tuusula, Mäntsälä ja Pornainen. (Keski-Uudenmaan sote 2019.)

Nurmijärvellä perheneuvola, lastensuojelu, perhetyö, ensi- ja turvakodit, lastenvalvoja sekä isona osana varhaiskasvatus kuuluvat näihin perhe- ja sosiaalipalveluihin (kuvio 2). Nämä kaikki mainitut tahot tarjoavat eri tasoilla apua perheille arjen haasteissa ja pulmissa. (Nurmijärvi n.d.c.)

Kuvio 2: Perhe- ja sosiaalipalvelut lapsiperheille Nurmijärvellä.

Terveyspalveluiden alla toimivia palveluita nimenomaan lapsiperheitä ajatellen ovat perusterveydenhuollon lisäksi puhe- ja toimintaterapiat, neuvolat sekä terveyskeskuspsykologit (kuvio 3) (Nurmijärvi n.d.c.).

Kuvio 3: Terveyspalvelut lapsiperheille Nurmijärvellä.

Nurmijärvellä jo ympäristö itsessään tarjoaa paljon tekemistä lapsiperheille (kuvio 4). Torit, puistot ja metsät tarjoavat paikkoja retkeilylle ja vapaa-ajan vietoille. Nurmijärvellä löytyy paljon leikkikenttiä asuinalueiden läheisyydestä. Näiden lisäksi koulujen ja päiväkotien pihoja löytyy laajalti eri alueilta. Nurmijärven kunnan nettisivuilta löytyy karttoja sekä leikkikenttien sijainneista että erilaisista ulkoilureiteistä, joista perhe voi valita itselleen sopivimman. Lisäksi nettisivuilla on lueteltu paljon erilaisia liikuntamahdollisuuksia lapsiperheille, esimerkiksi uimarannat, suunnistusreitit ja ulkoilukentät. Nurmijärvellä löytyy myös muutama eläintila, esimerkiksi Klaukkalasta Ali-Ollin Alpakkatila, joka nauttii lapsiperheiden suosiota. (Nurmijärvi n.d.d; Nurmijärvi n.d.e).

Kuvio 4: Ympäristön tarjoamia palveluita lapsiperheille Nurmijärvellä.

Vapaa-aikaa pääsee viettämään Nurmijärvellä laajalti erilaisten palveluiden ja tapahtumien parissa (kuvio 5). Nurmijärven jokaisesta taajamasta löytyy kirjasto, joissa useat tapahtumat ovat suunnattu lapsiperheille. Kirjastojen aukioloajoista ja tapahtumista on ilmoitettu kirjastokohtaisesti Nurmijärven kunnan nettisivuilla. (Nurmijärvi n.d.f.) Nurmijärven kunnan nettisivuilta löytyvät Nurmijärven tapahtumapaikat, kuten Monikkosali sekä tunnettu Taaborin kesäteatteri, jotka tarjoavat ympäri vuoden erilaisia tapahtumia eri kohderyhmille, myös lapsiperheille. Lisäksi nettisivuilta löytyy kerrottuna erilaisista ohjatuista liikuntapalveluista

ta. Työtavat muotoutuvat tapauskohtaisesti perheen tarpeiden mukaisesti. (Nurmijärven sosiaalihuollon perhetyö n.d.)

Vaikka työn varsinainen painopiste olisikin vanhemmissa, myös lasta tavataan säännöllisesti työn edetessä. Perheen verkostoja, niin lähi- kuin viranomaisverkostoja, hyödynnetään ja tavataan tilanteen niin vaatiessa ja perheen antaessa siihen luvan. (Nurmijärven sosiaalihuollon perhetyö n.d.)

Perhetyön kesto sekä tapaamisten määrä ja tiheys määrittyvät tapauskohtaisesti perheen tarpeiden mukaan. Työn kokonaiskesto pyritään pitämään alle 18 kuukaudessa. Työskentelyn edetessä asiakassuunnitelma tarkistetaan noin kolmen kuukauden välein. Työ päätetään yhteistyössä kaikkien toimijoiden kesken. (Nurmijärven sosiaalihuollon perhetyö n.d.)

Vierailin Nurmijärven kunnan sosiaalihuollon perhetyön tiimissä syksyllä 2018. Tiimi kertoi vierailullani perhetyön tehtävistä ja konkreettisista työvälineistä perhetyön saralla. Seuraava teksti pohjautuu vierailun antimisiin ja siellä kerrotuihin asioihin.

Perhetyön tiimi huomioi koko perheen, vaikka varsinaista pulmaa olisikin vain yhdellä perheenjäsenistä. Avuntarve voi olla perheellä täysin arkisissa asioissa, joihin perhetyö tarjoaa keskustelutukea sekä uusia keinoja ja tapoja ratkoa pulmia. Lasten ja vanhempien välinen vuorovaikutus saattaa vaatia tukea, perheessä haetaan rajoja, vaatetukseen, ravintoon tai uniongelmiin tarvitaan apua. Yhtä lailla perhetyö auttaa erotilanteissa, vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa sekä uusioperhekuvioissa ja uuden perhedynamiikan löytämisessä. Perhetyöstä korostetaan, että myös isät halutaan tavata ja mukaan yhteistyöhön.

Palvelutarpeen arviointi toteutetaan yhteistyössä perheen kanssa. Yhdessä miettien pohditaan ongelmien kohdetta ja mistä ne kumpuavat. Tämän jälkeen arvioidaan, mistä lähdetään liikkeelle ja mistä löytyy oikea apu juuri kyseisen perheen tilanteeseen. Perhetyön työntekijä voi mennä mukaan päiväkotiin ja kotiin katsomaan, miten pulmat näyttäytyvät ja miksi niitä ilmenee.

Perhetyö käyttää monia menetelmiä työssään, joista muutama esiteltiin lyhyesti tiimin palaverissa. Erilaisia kortteja, kuten tunnekortteja, käytetään keskustelua avaamaan sekä keskustelun tueksi. Varsinaisten ongelmatilanteiden avaamisen avuksi on olemassa lomakkeita, joilla päästään kartoittamaan tilannetta tarkemmin. Lisäksi on olemassa esimerkiksi vuorovaikutuspelejä avuksi vuorovaikutuksen pulmiin. Nurmijärvellä toimii erilaisia ryhmiä, joita hyödynnetään perhetyön työmenetelminä. Lasten hyvinvointia ja kasvatusta tukemaan toimii Ihmeelliset vuodet - ryhmä, joka alkaa kaksi kertaa vuodessa. Keväällä 2019 on ollut alkamassa ryhmä alle kouluikäisille perheille. Vanhemmuusryhmissä tarjotaan erilaisia positiivisia kasvatustekniikoita. Nurmijärvellä mainitaan toimivan paljon erilaisia ryhmiä, joihin ohjataan asiakkaita

tarpeen mukaan. Ryhmissä hyödynnetään esimerkiksi kirjallisuutta, ja ryhmistä hyötyvät myös kohderyhmän kanssa työskentelevät.

Perheen, perhetyön ja neuvolan kesken tehdään yhteistyötä. Perhetyölle ja neuvolalle on suunniteltu tiivistettyä yhteistyötä vuodelle 2019. Tätä ollaan toteuttamassa matalan kynnyksen ”kävele sisään” -periaatteella. Perhetyö osallistuu vanhempainvalmennukseen, jossa perheelle tarjotaan muun muassa apua arjen ja päivän rytmittämiseen. Terveysasioissa perhetyö tukeutuu neuvolaan ja varmistaa asiat sieltä. Lisäksi perhetyö sekä neuvolan terveydenhoitaja tekevät kotikäyntejä ensisynnyttäjien luokse katsomaan heidän arkeaan ja tukemaan uudessa tilanteessa.

Perhetyö tekee myös paljon yhteistyötä kotipalvelun kanssa. Kotipalvelun muistutetaan olevan lisäpalvelu, ei päivähoitoa korvaava palvelu. Kotipalvelu auttaa esimerkiksi lääkärikäyntien ajan lapsenhoidossa sekä arjen askareiden tuella, kuten ylläpitosiivouksella ja ruuanlaitolla. Kotipalvelu on tilapäinen ja lyhytaikainen palvelu.

Yhteistyön varhaiskasvatuksen ja perhetyön välillä on arvioitu syksyllä 2018 olleen hiljaista. Syitä on pohdittu perhetyön tiimissä. Perhetyö on yhteistyön tukemiseksi toteuttanut vuosien mittaan päiväkodeille infopaketteja toiminnastaan sekä yhteystiedoista. Infoa on hankala toimittaa ajankohtaisesti laajasti, sillä Nurmijärvellä on paljon päiväkoteja, mikä aiheuttaa perhetyössä tällä saralla resurssipulaa. Perhetyön markkinoinnin kerrotaan tapahtuvan Nurmijärvi - lehden, nettisivujen, Facebookin ja tapahtumien kautta. Keväällä 2018 perhetyö on käynyt eräässä avoimessa päiväkodissa Nurmijärven kirkonkylällä osallistumassa ja kertomassa työstään teemapäivien yhteydessä. Kyseisiä teemapäiviä on ollut muun muassa vappujuhla ja arjen rytmityksen päivä, joissa perhe on päässyt keskustelemaan perhetyön työntekijän kanssa. Markkinoinnin muutoksia on pohdittu ja vaihtoehtoiksi on esitetty esimerkiksi markkinoinnin suuntaamista vielä enemmän varhaiskasvatuspsykologeille ja kiertäville erityislastentarhanopettajille. Lisäksi moniammatillisen yhteistyön ylläpidon mainitaan olevan tärkeää, myös markkinoinnin kannalta. Valitettavasti tarjottuihin mahdollisuuksiin ei ole oikein tartuttu.

Perhetyöstä kerrotaan painottaneen päiväkodeille, että perhetyötä voi pyytää esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluun kertomaan perhetyöstä. Tiimistä arvioidaan päiväkotien henkilöstöltä puuttuvan kyky nähdä tilanteen kokonaiskuva, vaan painopisteen päiväkodeilla arvioidaan keskittyvän lapsen oppimiseen ja kehitykseen.

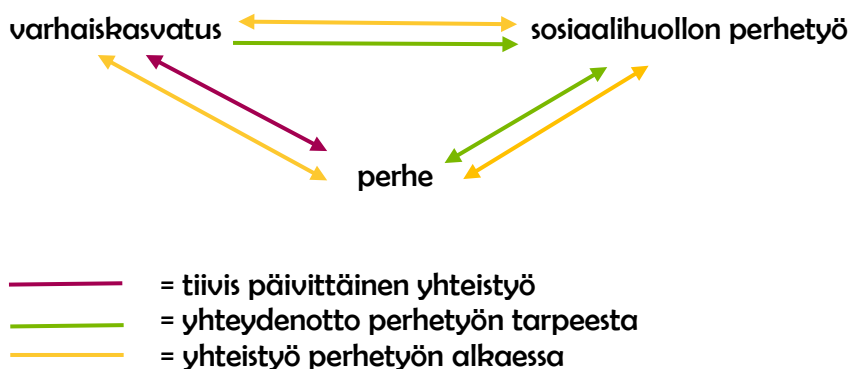
8 Perhetyön esittely

Idea opinnäytetyöhöni lähti siis kolmannen harjoitteluni aikana, jonka suoritin yhteistyöpäiväkodissa, Sorvankaassa. Lähtötilanne sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä ajatellen oli se, että päiväkodin työntekijöillä, saati sitten vanhemmilla, ei ollut riittävästi tietoa tästä sosiaa-

lihuoltolain mukaisesti toteutettavasta perhetyöstä. Päiväkodin työntekijöiltä tiedustellessani selvisi, että heillä ei ollut tietoa muusta yhteystiedosta perhetyöhön kuin yksi A5-kokoinen esite, jonka takana oli puhelinnumero, muttei nimeä saati kuvaa henkilöstä, jonka puhelinnumerolla tavoitti. Päiväkodilla perheelle saatettiin ehdottaa esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelun yhteydessä, että perhetyö osallistuisi perheen kanssa työskentelyyn yhdessä päiväkodin ja itse perheen kanssa. Päiväkodilta ei kuitenkaan sen tarkemmin osattu kertoa perheelle minkälaisissa asioissa ja millä tavoin perhetyö voisi perhettä tukea. Tilanteeseen haluttiin muutosta.

Kävin tutustumassa sosiaalihuollon perhetyön tiimiin ja toimintaan kahteen kertaan Nurmijärven toimipisteellä. Pääsin kattavasti kartalle siitä, mitä perhetyö tekee ja mitä tehdään yhteistyön hyväksi varhaiskasvatuksen kanssa. Heiltä minulle hieman yllätykseksi kerrottiin esimerkiksi, että jokaiseen Nurmijärven kunnan päiväkotiin on jaettu syksyllä kattava yhteystietopaketti, josta pitäisi olla varhaiskasvatuksen työntekijöille apua. Tarkemmin tämän vierailun annista on kerrottu luvussa 7.1.

Toimivan yhteistyön ideaalitulanteessa yhteistyö perheen, varhaiskasvatuksen ja perhetyön välillä yhteistyö on sujuvaa ja molemminpuolista kaikkien toimijoiden välillä (kuvio 6). Varhaiskasvatus ja perhe ovat tiiviissä päivittäisessä yhteistyössä keskenään lapsen liittyvien asioiden tiimoilta. Päivittäisessä yhteistyössä varhaiskasvatus tarjoaa tukea perheelle pienemmissä arkisissa asioissa ja lapsen kasvatukseen liittyvissä pulmissa. Jos varhaiskasvatuksessa koetaan tarvetta ehdottaa perheelle perhetyön tuomista mukaan yhteistyöhön, ottaa varhaiskasvatuksesta kasvattaja yhteistyötä sosiaalihuollon perhetyöhön. Tämän jälkeen perhetyön työntekijä ja perhe yhdessä tekevät palvelutarpeen arvioinnin perheen tarpeesta perhetyölle. Perhetyö tarjoaa varhaiskasvatuksen tarjoaman tuen lisäksi vahvempaa tukea perheen arjen pulmiin ja ratkoo niitä yhdessä perheen kanssa. Perhetyön toimien alkaessa yhteistyö kaikkien kolmen toimijan, varhaiskasvatuksen, perheen ja perhetyön, välillä on sujuvaa ja jatkuvaa ja kaikkien huomioita kuullaan. Tätä yhteistyön ideaalitulannetta kuvaan havaintojeni pohjalta alla olevassa kuviossa (kuvio 6).

Kuvio 6: Ideaalitulanne varhaiskasvatuksen, perheen ja perhetyön yhteistyöstä.

Lähdin pohtimaan, miten saisin avattua lisää väyliä perhetyön ja varhaiskasvatuksen yhteistyölle. Mietin myös, miten perheille saataisiin nopeasti kattavaa tietoa perhetyöstä. Päiväkodilla järjestettiin syksyllä 2018 toiminnallinen vanhempainilta, jossa oli mukana eri tahojen asiantuntijoita ja päiväkodin yhteistyöhenkilöitä kertomassa omasta alastaan, näkökulmastaan ja toiminnastaan varhaiskasvatustoiminnassa. Pääsin mukaan osallistumaan tähän vanhempainiltaan. Yhdessä Nurmijärven kunnan sosiaalihuollon perhetyön varhaiskasvatuksen yhteyshenkilön kanssa järjestimme tapahtumaan päiväkodin ja perheiden tarpeita arvioiden perhetyön pisteen, jossa oman osuuteni tarkoituksena oli kartoittaa fläppitaululle post-it -lapuilla anonyymisti vanhempien tietoutta sosiaalihuollon perhetyöstä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista perheille. Tämän jälkeen perhetyön työntekijä kertoi aiheesta vanhemmille tarkemmin esittelemällä esimerkiksi käytettäviä työtä tukevia menetelmiä, kuten kortteja ja lomakkeita. Näin vanhemmat saivat konkreettista tarttumapintaa sille, mitä perhetyö tekee, millä tavoin työtä toteutetaan ja miten sillä tuetaan perheitä arjessa.

Perhetyön pisteellä kerroin huoltajille mistä tulen ja kerääväni materiaalia opinnäytetyötäni varten. Kerroin tavoitteestani koostaa käsitys siitä, mitä itse perheet ajattelevat perhetyöstä sekä tarkoituksesta tuoda perhetyöstä tietoa perheille. Esitin huoltajille kysymyksiä heidän käsityksestään perhetyöstä, tuen saannista ja tarpeesta sekä väylästä, josta tietoa perhetyöstä on mahdollisesti saatu. Seuraavaksi esittelen näitä fläppitaululla kysymiäni kysymyksiä sekä kysymyksiin kirjallisesti lapuille tulleita vastauksia tiivistetysti ja analysoin vastauksia. Saman sisältöiset vastaukset on tässä yhdistetty yhdeksi vastaukseksi.

”Perhetyö ei ole sanana tuttu”

”En ole kuullutkaan”

”Perhetyö tuntuu vähän etäiseltä asialta, koska ei ole omakohtaista kokemusta. Toivon, että sitä tarvitsevat saavat tietoa matalalla kynnyksellä neuvolasta/päiväkodista”

”Hyvä asia, tukea, apua, voi keskustella asioista”

”Apua lapsiin/kasvatukseen liittyvistä asioista”

”Tukea ja apua perheen arkeen eri muodoissa”

”Yhteistyötä perheen kanssa, tukea ja apua”

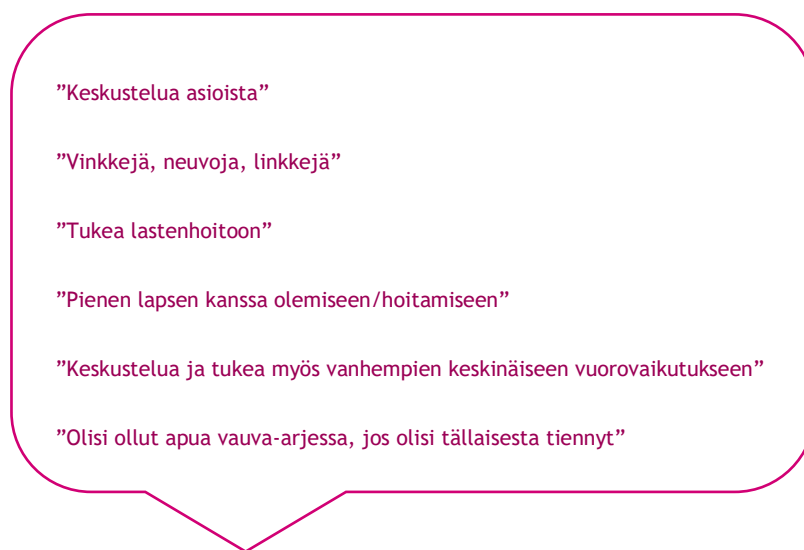
”Hoitoapua perheen arkeen, apua perheen jaksamiseen henkisellä tasolla”

”Aluksi ’pelottavaa’, mutta itse olin tyytyväinen saamaani apuun”

”Ei ole asiasta tietoa, jäänyt pimentoon”

Kuva 1: *Perhetyö on...? Kerro, mitä ajattelet perhetyön olevan.*

Kysymyksiä tulkitessa vastauksia tuli karkeasti kahdenlaisia. Osa vastasi tietonsa perusteella mitä perhetyö on. Toinen osa vastanneista ei tiennyt asiasta juuri mitään. Etenkin tähän ensimmäiseen kysymykseen ajatuksista perhetyötä kohtaan (kuva 1) vastattiin minulle eniten suullisesti kertomalla, ettei ole tietoa asiasta eikä siksi haluttu kirjoittaa lappua taululle, sillä tästä tiedosta ei koettu olevan minulle hyötyä opinnäytetyötäni varten.

Kuva 2: *Minkälaista apua/tukea olette saaneet tai olisitte kaivanneet?*

Kysymykseen avun ja tuen saannista (kuva 2) saatuihin vastauksiin olen ammattilaisena oikein tyytyväinen. Vastaukset vastasivat juuri sitä, mitä perhetyö tarjoaa: apua ja tukea arjen pulmiin. Viimeisenä mainittu vastaus, jossa vastaaja kertoo ettei ole aiheesta tiennyt, herättää myös huolta minussa.

Kuva 3: *Mistä olette saaneet tietoa avun/tuen väylistä?*

Pienestä määrästä vastauksia (kuva 3) enemmistö kertoi saaneensa tietoa tuen väylistä neuvolasta. Neuvola on tärkeä yhteistyöväylä perhetyölle, mutta niin on päiväkotikin. Harjoittelun

aikana tehtyjen haastattelujen perusteella vanhemmille tarjottu tieto päiväkodilta koskien perhetyötä on lähinnä ehdotus perhetyön tuomiseksi osaksi yhteistyötä. Toivottavaa olisi, että useampi saisi tietoa avun väylistä päiväkodilta, mikä onkin yhtenä tämän opinnäytetyön tarkoituksena: välittää tietoa perhetyön tarjoamista mahdollisuuksista perheille päiväkodin kautta.

Muita toiveita tai kommentteja kysyttäessä ei tullut aiheeseen liittyviä vastauksia, muutama muu toive aiheen ulkopuolelta päiväkodille.

Kaiken kaikkiaan vastauksia lapuille tuli 21, minkä lisäksi osa ihmisistä vastasi minulle suullisesti.

Oletuksenani oli, että perheet eivät tosiaan tiedä, mitä sosiaalihoitolain mukainen perhetyö tekee ja miten se voi perheitä tukea ja auttaa. Vastaukset täyttivät tämän oletuksen. Suuri osa suullisesti vastanneista kertoi, ettei ole koskaan kuullutkaan tai ei tiedä, mitä sosiaalihoillon perhetyö on tai mitä se tarjoaa, ja siksi eivät halunneet kirjoittaa vastaustaan lapulle. Näin ollen suurin osa vastauksista todellakin oli, ettei ole tietoutta siitä, mitä tarkoittaa sosiaalihoillon perhetyö. Pääosin vain he vastasivat jatkokysymyksiin esimerkiksi perhetyön hyödyistä, jotka olivat jo sosiaalihoillon perhetyön piirissä ja heidän apuaan jo saaneet tai siitä jostain, esimerkiksi kaveriperheen tai sukulaisten kautta, kuulleet. Erään lapun vastaus tuki myös ajatustani siitä, että perhetyö sanana tuo negatiivisia ajatuksia mieleen. Tämä vastaus kysymykseen siitä, mitä perhetyön ajatellaan olevan, alkoi sanoilla ”aluksi pelottavaa”.

9 Esite perhetyöstä

Suorana ja tärkeänä tuloksena järjestämästämme perhetyön pisteestä oli päiväkodin henkilökunnalle ylipäänsä tieto, että Nurmijärvellä toimii sosiaalihoillon perhetyön varhaiskasvatukseen yhteyshenkilö, josta heillä ei ollut tietoa. Jo tämä edistää paljon kyseisen päiväkodin ja perhetyön yhteistyötä, kun päiväkodille on esitelty yhteyshenkilö asian tiimoilta. Yhteyshenkilöllä ja päiväkodin johdolla tuli keskustelua siitä, että tämä kävisi useamminkin kertomassa sosiaalihoitolain mukaisesta perhetyöstä päiväkodilla niin perheille kuin työntekijöille. Yhteyshenkilö myös tarjosi perhetyöstä apua varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluihin, mikäli päiväkodin työntekijä kokisi tarpeelliseksi esitellä ja suositella perheelle perhetyötä tässä yhteydessä.

Useat kuulemani kommentit perhetyön pisteellä varsinaisen työn esittelyn jälkeen olivat positiivisia. Kommentit koskivat sitä, että nyt asiasta oli tietoutta sekä työn tärkeyttä sitä tarvitseville. Perhetyön konkreettinen esittely siis vaikutti poistavan sanan ”perhetyö” tuomaa negatiivista kuvaa ja epätietoutta ihmisten mielissä. Koska tietous perhetyöstä vanhempien

keskuudessa oli todistetusti niin vähäistä, illasta kehittyi idea laatia puoleensa vetävä esite, jossa kerrotaan konkreettisesti, mitä sosiaalihuollon perhetyö Nurmijärvellä tarjoaa ja minkälaisissa pulmissa se voi perheitä auttaa. Esitteen oli tarkoitus olla mahdollisimman samaistuttava, helposti lähestyttävä ja matalan kynnyksen palvelua luovasti sekä mukavan näköisesti esittelevä, jotta se saisi vanhemmat kiinnostumaan esitteestä. Tavoitteena oli saada esite ainakin päiväkodin seinille esille, mutta myös koteihin jaettavaksi. Esite tulostettaisiin värilliselle paperille, jolloin se pomppaisi katsojan silmiin muun paperimateriaalin seasta seinältä. Esitteen mahdollinen koteihin jako poistaisi kynnyksiä olla yhteydessä, kun esite olisi perheellä kotona päiväkodin seinän lisäksi. Sosiaalihuollon perhetyö on osa niitä palveluita, jotka siirtyvät Keski-Uudenmaan sote- kuntayhtymän (Keusote) alle 1.1.2019. Tämän muutoksenkin takia koin tärkeäksi saada päiväkodille mahdollisimman tuoretta ja ajankohtaista tietoa sekä yhteystiedot. Esimerkiksi Keusoten myötä kaikki Keusoten alle siirtyneiden palveluntarjoajien sähköpostiosoitteet muuttuivat, jolloin päiväkodilla oli paljon vanhoja, toimimattomia yhteystietoja.

Kasasin perhetyön yhteyshenkilöni avulla esitteen, joka pyrkii esittelemään arjen tavallisia pulmia perheille mahdollisimman samaistuttavasti, sekä apua tarjoavaa palvelua matalalla kynnyksellä. Esitettä varten tutkin sosiaalihuollon perhetyön palvelukuvausta. Perhetyöhön tekemäni vierailun perusteella kuvasin esitteeseen lapsiperheiden arjessa esiintyviä yleisiä tilanteita ja pulmia, joiden kanssa perhetyö voi auttaa perhettä. Avasin arjen pulmia esitteeseen vielä sanallisesti auki muutamilla esimerkeillä, jolloin esite on vielä entistä samaistuttavampi. Esitteeseen toin arkisesta näkökulmasta esille näitä yleisiä pulmia, tiivistelmän palvelukuvauksesta sekä tämän hetkisen palveluun ohjautumisen polun mahdollisimman tarkasti. Esitteen luonnoksen valmistuessa kohtasin ongelmia. Keusoteen siirtymisen myötä kuntien yhteinen linjaus sosiaalihuollon perhetyön palvelukuvauksesta ei ole vielä valmistunut. Näin ollen esitteeseen ei saatu tuoretta palvelukuvausta esille. Tämän myötä esitettä ei saatu myöskään viestinnän tarkistettavaksi, mikä esti esitteen julkaisemisen ja levittämisen päiväkotiin ja sen asiakasperheille. Keusoteen siirtymisen myötä myös palveluohjaus on muuttunut, joten sopivat yhteystiedotkin ovat vielä haussa.

Tällä hetkellä, opinnäytetyöni valmistuessa, tilanne on se, että esitettä ei saada jakoon ennen kuin yhteinen näkemys aiheesta Keusotessa ja sen jäsenkunnissa löytyy. Esitettä hyödynnetään sitten, kun kyseiset asiat ovat selvillä. Tällä hetkellä asiakkaita ohjataan käyttämään vain Nurmijärven kunnan nettisivuilta löytyvää Pyydä Apua - nappia. Pyydä Apua - nappi lähettää viestin sosiaalihuoltoon, josta otetaan asiakkaaseen yhteyttä kolmen päivän kuluessa. Tämä olisi se yhteydenottoväylä, joka esitteeseen laitettaisiin nyt. Esitteen tämän hetkinen luonnos löytyy opinnäytetyön lopusta liitteenä (liite 1).

10 Palautetta työelämäkumppaneilta

Pyysin palautetta työelämäkumppaneiltani opinnäytetyöprosessista sekä siitä, mitä he kokivat prosessista saaneensa tai mitä olisi voinut tehdä toisin.

Sosiaalihuollon perhetyön yhteyshenkilöni mainitsi uskovansa, että opinnäytetyöni kautta yhteistyöpäiväkodissa perhetyö on nyt enemmän puheissa ja mukana arjen keskusteluissa kuin aiemmin, mikä on tärkeää. Päivähoidon ja perhetyön yhteistyön parantamisen tarve on olemassa, mikä nousee esille sekä päivähoidosta että perhetyön puolelta. Jotta perhetyö olisi hyötynyt enemmän tehdystä käytännön työstä, olisi prosessin aikana toivottu lisää eri toimijoiden välistä vuoropuhelua, joka on avainroolissa eri palveluiden välistä yhteistyötä kehitettäessä. Varsinainen yhteistyö perhetyön kanssa oli melko vähäistä koko prosessin ajan, joten käytetyt menetelmät ja näkökulmat jäivät perhetyölle epäselviksi. Aihetta keuhuttiin tärkeäksi, sillä sektorien ylittävä yhteistyö tulee tulevaisuudessa olemaan vielä isommassa asemassa kuin nyt.

Päiväkodilta saadussa palautteessa keuhuttiin opinnäytetyön aiheen olleen hyvä ja moniammatillisen yhteistyön mainittiin olevan yksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten työtä tukeva osa-alue ja siksi tärkeä. Oman toimintani toiminnallisessa vanhempainillassa mainittiin olevan juuri moniammatillista, sillä toimin varhaiskasvatuksen ja perhetyön välillä tuoden näitä toimijoita sekä vanhempia yhteen, tarjoten heille yhteisen alueen kohdata kasvotusten. Palautteessa mainittiin myös harjoittelussa tekemäni koonti konsultaatiotilanteiden yhteystiedoista ja sen tukevan nopeaa tuen saatavuutta. Työyhteisöön minun kerrottiin sopeutuneen hyvin. Kiinnostustani ja innostustani toin esille keskustelemalla ja pohtimalla edelleen sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen kehitettäviä osa-alueita.

11 Johtopäätökset ja pohdinta

Harjoitteluni aikana esille nousi suuri tarve kehittää perhetyön ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä. Yhteistyö ei toimi tällaisenaan eikä se tunnu palvelevan asiakkaita tarkoituksenmukaisesti. Johtopäätöksenä tehdystä työstä voidaan todeta alun olettamus todeksi - perheillä ei ole riittävää tietoutta sosiaalihuollon perhetyön mahdollisuuksista.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia varhaiskasvatuksen ja sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön yhteistyötä ja sen toimimattomuutta. Tavoitteena oli tuoda perhetyön hyötyjä ja toimia näkyvämmiksi varhaiskasvatuksen asiakasperheille ja vanhemmille sekä muuttaa negatiivista kuvaa, jonka ”perhetyö” sanana tuo useille mieleen. Tavoite ei toteutunut ihan sillä tavalla kuin alun perin olin ajatellut. Esitettä ei saatu esille Keusoteen siirtymisen tuomien haasteiden takia, mikä esti tavoitteen täydellistä täyttymistä. Yhteistyö työelämäkumppaneiden kanssa jäi myös melko vähäiseksi, sillä aihe ei kehkeytynytäkään niin syväksi kuin oli suun-

niteltu. Näin ollen myös palaute on ollut vähäistä ja osa opinnäytetyöhön liittyvistä asioista on jäänyt yhteistyökumppaneille epäselviksi. Alkuperäisenä ideana oli kehittää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Nyt kuitenkin tärkeämmäksi osoittautui ylipäänsä tuoda perhetyöstä tietoa perheiden tietouteen, jotta he voisivat ja osaisivat hyödyntää palvelua itse. Perheet saivat tietoutta perhetyöstä toiminnallisen vanhempainillan kautta, jolloin tavoite tiedon levittämisen osalta toteutui ja mahdollisesti negatiivinen kuva sanasta ”perhetyö” on muuttunut. Prosessin aikana myös tietämys eri toimijoiden välillä on lisääntynyt. Näin ollen tietoa perhetyöstä saadaan vahvemmin jaettua perheille eri toimijoiden kautta ja osittain tavoite yhteistyön kehittämisestä on täyttynyt.

Sosiaali- ja terveystieteiden siirtymisen, tai vähintään mahdollisen siirtymisen, sote - kuntayhtymään tiedettiin varmasti olevan tulossa hyvinvointisuunnitelmaa päivitettäessä vuodelle 2018. Hyvinvointisuunnitelmassa ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen palveluiden kehittämisessä mainitaan monipuoliset ja vaihtoehtoiset yhteydenottotavat perheille. Tällä hetkellä sote - kuntayhtymän jäsenkuntien yhteistyötä muovatessa ainoana olevana yhteydenottotapana on vain Pyydä Apua - nappi. Ammatillisesti pohdittuna koen ristiriitaiseksi näiden seikkojen tiedostamisen ja tämän hetkisen tilanteen. Mitä on tapahtunut, ettei näitä asioita olla osattu ottaa huomioon yhdessä? Onko nyt edes olemassa vaihtoehtoisia yhteydenottotapaa? Sillä tämä nappi on ainoa minulle tällä hetkellä esitelty tapa perheen itse ottaa yhteyttä. Toki varhaiskasvatukseen ja koulujen kautta yhteydenotto myös onnistuu, mutta miksi perheet tekisivät sitä oma-aloitteellisesti nyt enemmän kuin aiemmin? Jos suunnitelmana on lisätä perheiden oma-aloitteisuutta yhteydenotossa vaihtoehtoisilla yhteydenottoväylillä, nyt niitä on tarjolla kuitenkin vain tuo yksi. Voidaanko odottaa perheiden aktivoituvan asian tiimoilta, jos Keusotessakaan ei tiedetä miten ja keneen pitäisi tai voisi ottaa yhteyttä? Ja kuinka kauan kestää saada nämä tarvittavat seikat järjestykseen ja sovittua Keusote - kuntien kesken? Nyt sosiaalipalveluiden siirtymisestä sote - kuntayhtymään aikaa on kulunut noin kuusi kuukautta, eikä näitä asioita vielä tiedetä. Ristiriitaista on juurikin tavoitteiden asettaminen ja niiden tiedostaminen, mutta silti pitkän ajan kulumisen ennen kuin tavoitteita päästään täyttämään ja suunnitelmia toteuttamaan.

Yhteyshenkilöni perhetyöstä on ollut erittäin avulias ja kiinnostunut auttamaan minua opinnäytetyössäni. Aihetta hän on kehunut tärkeäksi, minkä takia koen, että yhteistyö on ollut hyvin toimivaa. Yhteistyö päiväkodin kanssa on ollut sujuvaa ja molemminpuolista ja olen kokenut aiheen olleen myös heille tärkeä ja työni on ollut heitä hyödyttävää.

Toivon, että vielä luonnosvaiheessa olevaa koostamaani esitettä oikeasti hyödynnetään perhetyössä sitten, kun sen aika on. Varsinkin nyt Keusoteen siirtymisen myötä on ensiarvoisen tärkeää kaikkien perheiden kannalta saada nopeasti tietouteen toimivat ja helpot yhteydenottoväylät avun saamiseksi. Kuten luvussa 3.2 mainitaan, vaikka suuri osa perheistä voi hyvin, pieni osa voi entistä huonommin. Etenkin siihen pieneen marginaaliin kuuluvien perheiden,

jotka voivat entistä huonommin, on tärkeää saada nopeasti tietoon uudet toimivat väylät avun luokse. Tätä aihetta voisi jatkokehittää pitämällä tasaisin väliajoin päiväkodilla perhetyön iltoja tai kutsumalla perhetyön varhaiskasvatuksen yhteyshenkilön tai muun perhetyön työntekijän päiväkotiryhmään vanhempien tavattavaksi säännöllisesti. Näin kynnyksellä ottaa yhteyttä laskisi vielä entisestään ja vanhemmat saisivat jo kasvot sekä nimen työntekijälle.

Kohdatessani ongelmia esitteen julkaisun kanssa, pelkäsin, että huono pettymyksen sietokyky nostaa päätään. Mutta kävikin päinvastoin. Prosessin aikana olen oppinut sietämään epätietoutta ja pettymyksiä, ja ongelman kohdatessani lähdinkin pettymyksen ja lamaantumisen sijasta etsimään vaihtoehtoja tietä ongelman ratkaisemiseksi. Myös oma tietouteni perhetyön tärkeydestä on kasvanut valtavasti. Myöskään minä en tiennyt sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön olevan aivan niin arkisissa pulmissa auttavaa kuin se todellisuudessa on. Koen itse perhetyön todella tärkeäksi osaksi lapsiperheiden tukemista ja toivon todella, että perhetyöstä saadaan muodostettua perheille vielä helpommin lähestyttävä kuva, jotta yhä useammat uskaltavat ottaa yhteyttä itse ajoissa. Tavoitteenani on tulevaisuudessa työskennellä varhaiskasvatuksessa ja aion ehdottomasti tulevaisuudessa työssäni korostaa perheille perhetyön hyötyjä ja tärkeyttä arjen tukemisen apuna. Haluan myös olla sosiaalialalla töissä siten, että tiedän muistakin ammattialoista kuin vain omastani. Nyt oma tietouteni on kasvanut myös sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön osalta ja koen osaavani kertoa siitä tulevaisuudessa asiakkaille. Lisäksi olen ymmärtänyt varhaisen puuttumisen tärkeyden vielä entistä vahvemmin. Puuttumista on turha pitkittää liian pitkälle ja kasvattaa huolta lapsesta vain oman mahdollisen epävarmuuden vuoksi. Konsultoida voi aina ja hakea näin tukea omille havainnoilleen ja omalle työlleen. Sosiaalialan työtä toteutetaan vahvasti yhteistyössä toisten kanssa, eikä haasteiden edessä tule yrittää selvittää niistä yksin. Lisäksi konsultoimalla toisia ammattilaisia voi itse edesauttaa moniammatillisen yhteistyön toteutumista.

Jos lähtisin nyt tekemään opinnäytetyötä uudelleen, yrittäisin varmasti aikatauluttaa sen toisin. Nyt minusta riippumatta sote - kuntayhtymään siirtyminen tapahtui vuoden alussa, mihin en tietenkään voinut vaikuttaa, mutta se vaikutti työhöni. Olisi ollut ideaalia saada opinnäytetyö valmiiksi ennen sote - kuntayhtymään siirtymisen tuomia lisähaasteita, tai vastaavasti tehdä työ kokonaisuudessaan vasta nyt, kun siirtyminen on toteutettu. Lisäksi nyt opinnäytetyöprosessin aikana matkalle tuli muitakin aikataulullisia esteitä, jotka hankaloittivat työn tekemistä ja hidastivat aikataulua. Olen kuitenkin itsestäni ammattilaisena ylpeä, sillä osasin hallita tilanteen, pyytää apua sitä tarvitessani, löytää vaihtoehtoiset reitit esteiden kiertämiseksi ja saada työn valmiiksi ja maaliin kaikista vaikeuksista huolimatta, ja vieläpä sellaisena, että voin ylpeänä seistä työni takana.

Lähteet

Painetut

Forss, P. & Vatula-Pimiä, M-L. 2010. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Heinämäki, L. 2005. Varhaista tukea lapselle - työvälteenä kehittämisvalikko. Helsinki: Erikoispaino Oy.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitosa. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab.

Isoherranen, K. 2004. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: Dark Oy.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sähköiset

Keski-Uudenmaan sote. 25.1.2019. Keusote pähkinänkuoressa. Viitattu 27.6.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/perhe_ja_hyvinvointi/keusote

Lastensuojelulaki. 13.4.2007. Finlex. Viitattu 6.6.2019.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 16.5.2019. Kasvatuskumppanuus päiväkodin kanssa. Viitattu 7.6.2019.

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/paivakoti-ikaisen-lapsen-kaverisuhteet/kasvatuskumppanuus-paivakodin-kanssa/>

Nurmijärvi. 2018. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2018-2021. Viitattu 18.6.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/filebank/20006-Lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma_2018-2022.pdf

Nurmijärvi. 25.2.2019. Nurmijärvi on lapsiperheiden kunta. Viitattu 20.6.2019.

https://public.tableau.com/profile/nurmijarvi#!/vizhome/1_5Perheet/1_5Perheet

Nurmijärvi. N.d.a Perhetyö. Viitattu 29.5.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/perhe_ ja_ hyvinvointi/perhe_ ja_ sosiaalipalvelut/lasten_nuorten_ ja_ perheiden_ palvelut/perhetyo_ ja_ lapsiperheiden_ kotipalvelu

Nurmijärvi. N.d.b Sorvankaaren päiväkoti. Viitattu 27.5.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/perhe_ ja_ hyvinvointi/varhaiskasvatus/kunnallinen_varhaiskasvatus/kunnalliset_paivakodit/paivakodit/sorvankaaren_paivakoti

Nurmijärvi. N.d.c. Lapsiperheet. Viitattu 18.4.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/kuntatieto_ ja_ paatoksenteke/teemasivut/lapsiperheet

Nurmijärvi. N.d.d. Torit, puistot ja metsät. Viitattu 18.4.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/asuminen_ ja_ ymparisto/kadut_liikenne_ ja_ kunnallistekniikka/torit_puistot_ ja_ metsat

Nurmijärvi. N.d.e. Liikuntapaikat ja -tilat. Viitattu 18.4.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/vapaa-aika_ ja_ kulttuuri/liikunta_ ja_ ulkoilu/liikuntapaikat_ ja_ tilat

Nurmijärvi. N.d.f. Kirjasto- ja tietopalvelut. Viitattu 22.6.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/vapaa-aika_ ja_ kulttuuri/kirjasto_ ja_ tietopalvelut

Nurmijärvi. N.d.g. Kulttuuripalvelut. Viitattu 18.4.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/vapaa-aika_ ja_ kulttuuri/kulttuuri

Nurmijärvi. N.d.h. Museo. Viitattu 22.6.2019.

https://www.nurmijarvi.fi/vapaa-aika_ ja_ kulttuuri/museo

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Viitattu 29.5.2019.

https://www.oph.fi/saadokset_ ja_ ohjeet/opetussuunnitelmien_ ja_ tutkintojen_ perusteet/varhaiskasvatus/perusteet

Punna, M. 2008. Lapsiperheiden saama varhainen tuki ja ohjaus Jämsän seudun Perhepalvelukeskus-kehittämishankkeessa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.6.2019.

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18716/URN_NBN_fi_jyu-200806265560.pdf?sequence=1

Sosiaali- ja terveysministeriö. 1.6.2004. Vanhemmuuden voimavarat muuttuneessa elämäntilanteessa. Viitattu 20.6.2019.

https://www.ebm-guidelines.com/dtk/lno/avaa?p_artikkeli=lno00033

Sosiaalihuoltolaki. 2014. Finlex. Viitattu 12.6.2019.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 25.6.2019.

<https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Tilastokeskus. 19.6.2019. Väestö, väestörakenne 31.12.2018. Viitattu 20.6.2019.

https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Tutkimuseettinen Neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 25.6.2019.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Lastensuojelun arvot ja periaatteet. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 7.6.2019.

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-arvot-ja-periaatteet>

Varhaiskasvatuslaki. 2018. Finlex. Viitattu 29.5.2019.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Julkaisemattomat

Haastattelu: Sosiaalihuollon perhetyön tiimi. Viitattu 6.6.2019.

Sosiaalihuollon perheohjaus Nurmijärvellä. Viitattu 18.6.2019.

Liitteet

Liite 1: Nurmijärven sosiaalihuollon perhetyön esite	41
--	----

Liite 1: Nurmijärven sosiaalihuollon perhetyön esite

YÖT OVAT VAIKEITA?

Näkeekö lapsi painajaisia? Olisiko unikoululle tarvetta?

ONKO SYÖMISESSÄ HAASTEITA?

Ruoka ei maistu? Syökö lapsi liian vähän tai ehkä liikaa?

UHMAIKÄ TUNTUU LIIAN HAASTAVALTA?

Kiukkukohtauksia? Purkautuuko kiukku fyysisesti lyömisenä, puremisena...?

Onko lapsen vaikea kuunnella ohjeita?

VANHEMMAT OVAT VÄSYNEITÄ?

Pulmia kasvatuksellisten näkökulmien kohtaamisessa?

Tuntuvatko lapsen pulmat tai uhma vievän liikaa omia voimia?

TUKIVERKOSTOA EI OLE?

Asuvatko tukihenkilöt kaukana?

Koetko yksinäisyyttä lapsen haasteiden kanssa?

VUOROVAIKUTUKSESSA ON PULMIA?

Onko lapseen vaikea saada kontaktia?

Onko vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa haasteita?

EN EHKÄ JAKSA YKSIN...

EI TARVITSEKAAN JAKSAA!

Nurmijärvellä sosiaalihuollon perhetyö on osa perheohjausta, joka tukee perheitä tavallisissa, arkea hankaloittavissa pulmissa. Sosiaalihuollon perheohjaus on perheitä tukevaa, muutokseen pyrkivää työskentelyä, perheen omia voimavaroja hyödyntäen.

Yhteydessä voit olla **Pyydä Apua -napin** kautta, jonka löydät seuraavan polun takaa:

www.nurmijarvi.fi → Perhe ja hyvinvointi → Perhe- ja sosiaali-
palvelut → Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Ole rohkeasti yhteydessä, me autamme!

TÄHÄN TULISI MUITA MAHDOLLISIA YHTEYSTIETOJA